

Novodobá migrace – cizinci v ČR

Zuzana Rašticová

Bakalářská práce
2006

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Univerzitní institut

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Univerzitní institut

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana RAŠTICOVÁ**

Studijní program: **B 7501 Pedagogika**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Novodobá migrace – cizinci v ČR**

Zásady pro vypracování:

- 1. Zpracování teoretických východisek pro praktickou část práce.**
- 2. Provedení kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.**
- 3. Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu.**
- 4. Přijetí odpovídajících závěrů.**

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-678-0
- ŠIŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 1998, ISBN 80-7178-285-8
- BUDILOVÁ, L., HIRT, T. Policista v multikulturním prostředí. Praha: b.n., 2005, ISBN 80-903510-1-8,
- PRŮCHA, J. Multikulturní výchova – teorie, praxe, výzkum.
- Intranet Ministerstva vnitra České republiky:
- Integrace cizinců
- Možnosti integrace cizích státních příslušníků v ČR (PhDr. Tomáš Haišman, Ředitel odboru pro uprchlíky a integraci cizinců MV ČR)
- Migrace – nelegální migrace na území ČR – základní trendy v roce 2004 (PČR ŘSCPP Praha, 28. ledna 2005)
- MV ČR – Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám (2002)
- MV ČR – Odbor bezpečnostní politiky: Zpráva o postupu a průběžných výsledcích zavádění Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám (Praha 2004)

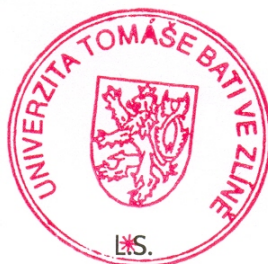
Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jakub Hladík**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **3. března 2006**

Termín odevzdání bakalářské práce: **13. června 2006**

Ve Zlíně dne 3. března 2006

prof. Ing. Roman Prokop, CSc.
prorektor

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato práce podává základní a stručné informace, vztahující se k migraci a cizincům v České republice: stručnou charakteristiku migrace, pohled do její historie a současnosti, definici základních pojmů, výběr legislativy vztahující se k cizincům a menšinám v ČR. Dozvíme se zde také o nejpočetněji zastoupených národnostních menšinách, stručné charakteristice jejich kulturně sociálních specifíků, problematice adaptace a integrace v naší společnosti. Najdeme zde i krátkou zmínku o předsudcích a stereotypech v multikulturním světě a významu multikulturní výchovy v současné společnosti. V závěru práce se můžeme seznámit se statistickými údaji – vybranými skupinami cizinců s povoleným trvalým pobytem v ČR k 31.12.2005 a průzkumem zaměřeným na výše uvedenou problematiku.

Klíčová slova: migrace, legislativa, národnostní menšiny, adaptace a integrace, předsudky
a stereotypy

ABSTRACT

This Thesis gives us basic and brief information related to migration and foreigners in Czech Republic: brief characteristics of migration, view to its history and present, definition of basic conceptions, and choice of legislation regarding foreigners and minorities in Czech Republic. We will also learn about the most numerous national minorities, brief characteristics of their cultural and social features, problematic of adaptation and integration to our society. We can also find here a short mention of prejudices and stereotypes in multicultural world and significance of multicultural education in contemporary society. In the conclusion you can see statistic data – selected groups of foreigners with permitted permanent residence in Czech Republic as of 31.12.2006 and research regarding above mentioned problematic.

Keywords: migration, legislative, national minorities, adaptation and integration, prejudices and stereotypes

Děkuji panu Mgr. Jakubu Hladíkovi za odborné vedení práce a mnoho cenných rad a podnětů.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem přitom uvedené prameny a literaturu.

Ve Starém Městě dne 22.5. 2006

Zuzana Rašticová

Slova moudrých

Kořenem zla je nedostatek poznání.

Konfucius

Vzdělání je schopnost porozumět druhým.

J. W. Goethe

Co děláš pro sebe, děláš pro druhé. Co děláš pro druhé, děláš pro sebe.

N. D. Walsech

Dopustíš – li se chyby, neudělej druhou tím, že chceš zaretušovat první. Přiznej ji.

J. H. Lorimer

Kdo jest moudrý? Kdo se učí od každého.

Rabínská moudrost

Poznat vlastní nevědomost je nejlepší díl našich vědomostí.

Lao-c

Příslaví a moudrosti

Pomáhá – li jeden druhému, jsou silní oba.

Německé přísloví

Neodsuzuj bližního, pokud jsi nebyl v jeho poměrech.

Rabínská moudrost

Neptej se, jak kdo žije, najdeš to napsáno na jeho čele.

Čínské přísloví

OBSAH

ÚVOD	12
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 CO JE MIGRACE, POHLED DO HISTORIE, SOUČASNÁ MIGRACE	14
1.1 MIGRACE.....	14
1.2 POHLED DO HISTORIE	14
1.3 SOUČASNÁ MIGRACE	14
2 ZÁKLADNÍ POJMY, SE KTERÝMI SE V SOUVISLOSTI S MIGRACÍ MŮŽEME SETKAT	17
2.1 PŘECHODNÝ POBYT	17
2.2 TRVALÝ POBYT	17
2.3 VÍZUM.....	17
2.4 NELEGÁLNÍ MIGRACE, NELEGÁLNÍ POBYT	18
2.5 PRACOVNÍ (EKONOMICKÁ) MIGRACE	18
2.6 CIZINCI VYHLEDÁVAJÍCÍ OCHRANU PŘED PRONÁSLEDOVÁNÍM – AZYL, AZYLANT, AZYLOVÁ PROCEDURA	19
2.7 KULTURA	20
2.8 ASIMILACE	20
2.9 NÁROD	21
2.10 NÁRODNOST.....	21
2.11 ETNIKUM, ETNICKÁ SKUPINA.....	21
2.12 RASA	22
2.13 INTEGRACE.....	22
2.14 MULTIKULTURNÍ SPOLEČNOST	22
2.15 INTERKULTURNÍ SPOLEČNOST	22
3 VÝBĚR Z LEGISLATIVY, KTERÁ SE VZTAHUJE K PROBLEMATICE CIZINCŮ A MENŠIN V ČR A SOUČASNĚ JI I UPRAVUJE	23
3.1 MEZINÁRODNÍ LEGISLATIVA	23
3.1.1 Deklarace o právech osob příslušejících k národnostním, náboženským a jazykovým menšinám (OSN, 1992)	23
3.1.2 Mezinárodní pakt o ochraně občanských a politických práv (OSN, 1966)	23
3.2 DOKUMENTY OSN	23
3.2.1 Úmluva o právním postavení uprchlíků (OSN, 1951)	23
3.2.2 Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (OSN, 1965).....	24
3.2.3 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.).....	24

3.3	PŘEDPISY EVROPSKÉ UNIE	24
3.3.1	Charta základních práv Evropské unie.....	24
3.4	DOKUMENTY RADY EVROPY.....	24
3.4.1	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (RE, 1995).....	24
3.4.2	Evropská charta regionálních menšinových jazyků (RE, 1992).....	25
3.5	ČESKÁ LEGISLATIVA	25
3.5.1	Listina základních práv a svobod.....	25
3.5.2	Trestní právo České republiky	26
3.5.3	Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin.....	26
3.5.4	Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky	26
3.5.5	Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.....	27
4	CIZINCI V ČR – JEJICH STRUČNÁ SPECIFIKACE.....	28
4.1	VIETNAMCI.....	28
4.2	ČIŇANÉ	30
4.3	RUSOVÉ.....	31
4.4	UKRAJINCI.....	32
4.5	BULHAŘI	34
4.6	BOSŇACI	34
4.7	STRUČNÝ VÝČET DALŠÍCH SKUPIN MIGRANTŮ – CIZINCŮ, SE KTERÝMI SE V ČR MŮŽEME SETKAT	36
4.8	ZÁVĚREM:	36
5	ADAPTACE A INTEGRACE CIZINCŮ V ČR.....	37
5.1	ADAPTACE	37
5.2	INTEGRACE.....	38
6	PŘEDSUDDKY A STEREOTYPY	41
6.1	CO NÁM MŮŽE POMOCI OPROSTIT SE OD PŘEDSUDDKŮ A STEREOTYPŮ	41
7	MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A JEJÍ VÝZNAM V SOUČASNÉ I BUDOUCÍ SPOLEČNOSTI.....	43
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	46
8	ÚVOD	47
9	METODOLOGIE – ZÍSKÁVÁNÍ DAT.....	49
9.1	VZOREK A METODA JEHO VÝBĚRU.....	49
9.2	METODA ZÍSKÁVÁNÍ DAT	49
10	VÝSLEDKY PRŮZKUMU	50

10.1	OTÁZKA Č. 1 - POKUSTE SE STRUČNĚ A VÝSTIŽNĚ DEFINOVAT POJMY: MIGRACE, CIZINEC, MULTIKULTURNÍ SPOLEČNOST.	50
10.2	OTÁZKA Č. 2 - DOMNÍVÁTE SE, ŽE VĚTŠINA CIZINCŮ – MIGRANTŮ VSTUPUJE NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY SPÍŠE LEGÁLNĚ NEBO SPÍŠE NELEGÁLNĚ ?	52
10.3	OTÁZKA Č. 3 – Z JAKÉHO DŮVODU SI MYSLÍTE, ŽE LIDÉ NEJČASTĚJI OPOUŠTĚJÍ SVOU VLAST.	53
10.4	OTÁZKA Č. 4 - DOKÁZALI BYSTE UVĚST, JAKÁ LEGISLATIVA UPRAVUJE POBYT CIZINCŮ - MIGRANTŮ NA ÚZEMÍ ČR, PRÁVA A POSTAVENÍ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN, JEJICH OCHRANU APOD. ?	54
10.5	OTÁZKA Č. 5 - MYSLÍTE SI, ŽE CIZINCI PŘICHÁZEJÍCÍ DO ČESKÉ REPUBLIKY MOHOU BÝT ZDROJEM NOVÝCH NÁKAZ A NEMOCÍ?	57
10.6	OTÁZKA Č. 6 - SOUHLASÍTE S TVRZENÍM, ŽE CIZINCI - MIGRANTI PŘIPRAVUJÍ NAŠINCE O PRÁCI?	58
10.7	OTÁZKA Č. 7 - SE KTEROU SKUPINOU CIZINCŮ - MIGRANTŮ SE VE VAŠEM OKOLÍ SETKÁVÁTE NEJČASTĚJI ?	59
10.8	OTÁZKA Č. 8 - VYBERTE SI JEDNU SKUPINU CIZINCŮ ŽIJÍCÍCH V ČESKÉ REPUBLICE A VLASTNOSTI, KTERÝCH SI U TĚTO SKUPINY CENÍTE; KTERÝMI BY MOHLI BÝT NEJEN VÁM, ALE I OSTATNÍM LIDEM PŘÍKLADEM:	60
10.9	OTÁZKA Č. 9 - VYBERTE SI JEDNU SKUPINU CIZINCŮ ŽIJÍCÍCH V ČESKÉ REPUBLICE A VLASTNOSTI, KTERÉ JSOU U TĚTO SKUPINY DLE VAŠEHO NÁZORU ODSOUZENÍHODNÉ, NEPŘIJATELNÉ:	62
10.10	OTÁZKA Č. 10 - EXISTENCI ODLIŠNÝCH ZVYKŮ, TRADIC A HODNOT, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K NÁRODNOSTNÍM MENŠINÁM A CIZINCŮM U NÁS POVAŽUJETE ZA POZITIVUM ČI NEGATIVUM ?	64
10.11	OTÁZKA Č. 11 - MOHOU BÝT CIZINCI, ZDRŽUJÍCÍ SE NA ÚZEMÍ ČR LEGÁLNĚ ZA ÚČELEM ZAMĚSTNÁNÍ ČI PODNIKÁNÍ, PRO SPOLEČNOST PŘÍNOSEM?	65
10.12	OTÁZKA Č. 12 – NECHÁVÁTE SE PŘI HODNOCENÍ CIZINCŮ, VYTVÁŘENÍ SI VLASTNÍCH POSTOJŮ, STANOVISEK, VZTAHŮ, NÁZORŮ APOD. OVLIVŇOVAT PŘEDSUDKY ?	66
10.13	OTÁZKA Č. 13 - MYSLÍTE SI, ŽE SE NAŠÍ VLÁDĚ DAŘÍ VYTVÁŘET PODMÍNKY PRO PLNOHODNOTNÉ ZAČLENĚNÍ IMIGRANTŮ DO SPOLEČNOSTI (ZEJMÉNA V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ, KVALIFIKACE, ZAMĚSTNÁVÁNÍ, BYDLENÍ, SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ, ZACHOVÁNÍ SVOJÍ KULTURY, TRADIC APOD.) ?	67
	ZÁVĚR.....	68
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	71
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	74
	SEZNAM TABULEK.....	75
	SEZNAM PŘÍLOH.....	76
	PŘÍLOHA P I: STATISTICKÉ ÚDAJE	77

1.	VYBRANÉ SKUPINY CIZINCŮ S POVOLENÝM TRVALÝM POBYTEM V ČR K 31.12.2005.....	77
2.	VYBRANÉ SKUPINY CIZINCŮ S POVOLENÝM TRVALÝM POBYTEM V ČR K 31.12.2005 – ZLÍNSKÝ KRAJ	79
3.	CIZINCI S POVOLENÝM TRVALÝM POBYTEM V ČR PODLE KRAJŮ.....	81
4.	OBYVATELSTVO PODLE NÁRODNOSTI 2001	82
	PŘÍLOHA P II: VZOR DOTAZNÍKU.....	83

ÚVOD

Současnou Českou republiku můžeme chápat jako multikulturní společnost, tj. společnost, která je tvořena přítomností různých etnických, náboženských a sociálních skupin. Téměř ve všech oblastech našeho života máme možnost setkávat se s lidmi, kteří se od nás odlišují: barvou pleti, jazykem, uznávanými normami a hodnotami, kulturními zvyky a tradicemi. Proto je nutné těmto rozdílům porozumět a pochopit jejich podstatu.

Je to výzva k permanentnímu učení, pěstování postojů a rozvíjení a utváření našich dovedností, abychom byli schopni komunikovat a žít ve skupině, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, vyjádřit svůj názor, postoje a motivy jednání, city a prožitky, projevit otevřený vztah k lidem, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých. Byli schopni přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, schopni poznávat a tolerovat jiné národnostní, etnické, náboženské, sociální nebo případně i sexuální skupiny. Abychom uměli komunikovat s lidmi jiných identit a dokázali s těmito lidmi vytvářet nové materiální a duchovní hodnoty.

Takovými hlavními socializačními autoritami jsou především rodina, přátelé, škola, vrstevnická skupina, média, zaměstnávající organizace, politické organizace, církve. Zejména těmito lidé mohou být a jsou ovlivňováni při utváření si způsobů svého vnímání a hodnocení kulturních systémů odlišných od jejich vlastní kultury a na tomto základě regulují své chování k příslušníkům jiných kultur.

Už J. W. Goethe pravil, že: „Vzdělání je schopnost porozumět druhým“. Proto jsem se ve své práci zaměřila především na poskytnutí základních a stručných informací z multikulturního prostředí – definice nejdůležitějších základních pojmů, právní kontext, stručnou specifikaci cizinců, jejich adaptaci a integraci, předsudky a stereotypy v naší společnosti a také na význam multikulturní výchovy v naší společnosti. Práce je završena provedením výzkumu zaměřeným k výše uvedeným tématům mé práce.

Konfucius měl jistě pravdu, když řekl: „Kořenem zla je nedostatek poznání“. Věřím proto, že tato práce bude pro čtenáře alespoň malým přínosem, kterým bych ráda přispěla k poznání a pochopení těch „jiných, od nás odlišných“. Dále už záleží jen na vůli člověka, kdo mu bude blízký a komu zůstane vzdálen.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CO JE MIGRACE, POHLED DO HISTORIE, SOUČASNÁ MIGRACE

1.1 Migrace

Pojem migrace lze definovat jako časově více či méně ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi. ⁽¹⁾

1.2 Pohled do historie

Tento jev, kdy se obyvatelstvo přesunuje z jednoho místa na místo, z jedné země do druhé, není nic nového, ale provází lidstvo od samého počátku. Tehdy tlupy sběračů či později lovců migrovaly podle ročních období, honily zvěř nebo naopak hnaly před sebou stáda dobytka na lepší pastvu; občas se lovci střetávali s dalšími kmeny a vzájemně se zabíjeli. Všichni jsme takto odněkud přišli a lišíme se pouze délkou pobytu či usazení se v určité zemi. Adam a Eva byli podle Starého zákona vyhnáni z ráje. Židé odešli před neúrodou a v důsledku toho před hladomorem do Egypta (tedy odešli z ekonomických důvodů, jak bychom to dneska nazvali), a když se jejich kmeny přestěhovaly za bratrem Josefem, který byl prodán do otroctví do Egypta, bylo to vlastně podle dnešní terminologie jakési „slučování rodin“. Pak zase emigrovali do Egypta a po generace hledali „zemi zaslíbenou“, ve které by se jim dobře vedlo. ⁽²⁾

1.3 Současná migrace

Dá se říci, že takovou zemi zaslíbenou hledáme všichni dodnes. Tato myšlenka hledání země zaslíbené se nemusí vždy spojovat s fyzickým přemístěním, ale pouze s hledáním optimálního uspořádání společnosti. ⁽²⁾

Utíkalo se nebo odcházelo z rodných krajin vždycky a z různých důvodů – z důvodů válečných konfliktů, politického pronásledování, náboženského boje, kmenové genocidy, ekologické katastrofy apod. ⁽²⁾. Hlavní příčinou současné - novodobé migrace jsou však zejména socioekonomické rozdíly mezi bohatými a chudými zeměmi.

Proto lze migraci zkoumat v několika rovinách a z několika úhlů pohledu. Základním hlediskem je dělení na migraci dobrovolnou a vynucenou, i když mnohdy nelze mezi těmito dvěma hledisky stanovit pevnou dělicí hranici, neboť v řadě případů, zvláště u

pracovní migrace, splývá dobrovolná migrace s migrací vynucenou. Pod pojem migrace dobrovolné můžeme zařadit zejména ty případy, kdy lidé opouštějí svoji vlast za účelem studia, sjednocení rodiny, zaměstnání či z jiných důvodů osobního charakteru. Vynucená migrace je vyjádřením snahy vyhnout se pronásledování, represi, ozbrojeným konfliktům, přírodním či jiným katastrofám nebo jiným situacím, jež představují ohrožení života, svobody a živobytí jednotlivce. ⁽¹⁾

Jak již bylo jednou zmíněno, převažující příčiny migrace lze v současném světě spatřovat zejména v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomik jednotlivých zemí, úrovni ekonomického rozvoje a v životní úrovni jejich obyvatel. ⁽¹⁾ Ekonomicky podmíněná migrace, legální i nelegální, je trvalá, stálá, denně opakovaná. Její nárůst lze zaznamenat zejména po převratu v roce 1989. Avšak v této době jsme nebyli dostatečně atraktivní zemí pro migrující obyvatelstvo. Ve srovnání s Německem, Švýcarskem, Rakouskem, Holandskem jsme byli ještě chudí. Proto jsme po převratu 1989 byli pouze tranzitní zemí, jakýmsi mostem, přes který se přecházelo na západ. ⁽²⁾

Přestože většinou na svoji ekonomiku i vládu hubujeme, stáváme se relativně bohatou, ekonomicky i politicky stabilní a demokratickou zemí, která migranty láká. V posledních letech se proto stáváme už nejen tranzitní zemí, ale i cílovou zemí uprchlíků. Izolace není možná – a čím se nám bude dařit lépe, tím více sem budou cizinci přicházet a zde s námi žít. Je to daň nebo také dar – neboť různorodost, jinakost, je obohacením a hodnotou získávanou spolu s tím, že se nám daří relativně dobře. Pokud v České republice nenastane viditelný ekonomický regres a bída a nový totalitní režim, bude migrace k nám pokračovat, ať se nám to líbí nebo nelíbí. Tak jako svět spěje ke globalizaci, tak obdobně spěje k multikulturalismu. Prostě nadále budou vedle sebe žít na tomtéž území lidé patřící ještě nedávno ke zcela odlišným kulturám, rasám a národům. Tento trend se nedá zastavit, a tak nejvhodnější je systematicky se připravovat na tuto pluralitu etnickou, národnostní a kulturní a vést již malé děti k přijetí odlišnosti toho druhého jako něčeho, co je zcela samozřejmé a co nás zpětně svojí jinakostí obohacuje. ⁽²⁾

Pokud se nenaučí smíšené rasy a národnosti žít vedle sebe a spolu, tak nepřežijeme a vzájemně se vyvraždíme v občanských a etnických a rasově motivovaných válkách. Toho jsou si velice dobře vědomi vedoucí činitelé Evropské unie, a proto lidská práva, a z nich zvláště dodržování práv minorit a etnický klid kladou na jedno z prvních míst, když uvažují o přijetí nové země do svého svazku. Prosadit multikulturní soužití, dodržovat

práva minorit a nastolit národnostní a rasový mír a klid je proto pro Českou republiku – jednoho z členů Evropské unie, nezbytné. ⁽²⁾

Zvykněme si proto, že obyvatel České republiky není totéž jako Čech! Tento trend bude pokračovat. Je to celoevropský a celosvětový jev. Tento se nezastaví před našimi hranicemi, bude se prohlubovat, bude mít své interkulturní a intrakulturní důsledky. ⁽²⁾

Je zřejmé, že na současnou dynamiku mezinárodní migrace je třeba reagovat snahou využít co nejlépe její potenciál a zároveň minimalizovat její negativa. Jedním ze způsobů, jak efektivně omezovat obtížně zastavitelnou migraci nelegální, je kontrolovat a řídit její kroky pomocí programů migrace legální. Už v dávné historii se společnost vždy snažila příliv cizinců kontrolovat.

2 ZÁKLADNÍ POJMY, SE KTERÝMI SE V SOUVISLOSTI S MIGRACÍ MŮŽEME SETKAT

Téma, které jsem si zvolila pro vypracování mé seminární práce, není dle mého názoru valně většině českého národa zcela cizí. Neustále se však setkáváme v souvislosti s cizinci a národnostními menšinami s nepochopením, negativním jednáním, odsuzováním, předsudky, stereotypy apod. Proto je důležité seznámit se určitými pojmy, které nám mohou pomoci snáze proniknout do této problematiky, blíže se s ní seznámit, porozumět jí a tak pomoci respektovat „odlišnosti“ - odlišnosti vzorců jednání, chování, kulturních a jiných norem a hodnot, na jejichž základě pak nemůže být příslušník etnické či národnostní menšiny odsuzován, vylučován, omezován nebo diskriminován.

2.1 Přejídný pobyt

Cizinec je oprávněn pobývat na území České republiky přechodně nebo trvale. Přechodně může cizinec na území České republiky pobývat bez víza nebo na základě víza nebo na základě povolení k dlouhodobému pobytu. ⁽¹⁾

2.2 Trvalý pobyt

Trvalý pobyt na území České republiky může být cizinci povolen, pokud splňuje podmínky stanovené „cizineckým zákonem“ (tj. zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) – žádá-li o povolení pobytu z humanitárních důvodů nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele (manžel azylanta, nezletilé dítě azylanta, osoba závislá na péči azylanta, občan, který byl v minulosti státním občanem ČR), je-li pobyt na území v zahraničně politickém zájmu ČR, je-li nezletilým nebo zletilým nezaopatřeným dítětem cizince, jenž na území pobývá na základě povolení k pobytu, je-li důvodem žádosti společné soužití těchto cizinců apod. ⁽¹⁾

2.3 Vízum

Opravňuje cizince k pobytu na území ČR, vztahuje-li se na něj vízová povinnost (víza krátkodobá – k pobytu do 90 dnů, např. letištní, průjezdní a víza dlouhodobá – k pobytu

nad 90 dnů, např. za účelem strpění pobytu na území, sloučení rodiny a společného soužití rodiny, studia, zaměstnání, diplomatické vízum apod.).⁽¹⁹⁾

2.4 Nelegální migrace, nelegální pobyt

Nelegální migrací se rozumí nelegální vstup osob přes státní hranice na území daného státu z různých důvodů, nedovolený způsob opuštění státu a nelegální pobyt na území. Nelegálním pobytem se pak rozumí případy, kdy cizinec vstoupí na území České republiky neoprávněně, aniž je odhalen jeho nelegální vstup, a pobývá v ČR dál nelegálně, nebo případy, ve kterých cizinec sice vstoupí na území ČR legálně, ale po uplynutí lhůty povoleného pobytu nevycestuje a pobývá v zemi dál bez povolení (pozn. Počty nelegálních migrantů pobývajících na území ČR není možné přesně zjistit, existují pouze odhady, které se často výrazně liší. Předpokládá se však, že v České republice může pobývat nelegálně řádově tisíce až desetitisíce cizinců.).⁽¹⁾

2.5 Pracovní (ekonomická) migrace

Pracovní migrace z východní Evropy směrem k nám na západ je jedním z důsledků politických, ekonomických a sociálních změn, k nimž došlo ve střední a východní Evropě v 90. letech 20. století. Politická svoboda, liberalizace trhu, svoboda pohybu a nerovnoměrné rozložení pracovních příležitostí vede ke vzniku spontánních pracovních migrací, které dříve prakticky neexistovaly. Zásadně se také změnil charakter pracovních migrací – zatímco do roku 1990 byli cizinci v ČR zaměstnání téměř výlučně v rámci mezinárodních obchodních kontraktů, od roku 1991 převažují individuální pracovní smlouvy.

Cizinci, kteří nejsou občany Evropské unie, mohou být přijati do zaměstnání a zaměstnávání jen tehdy, mají-li platné povolení k zaměstnání vydané příslušným úřadem práce a platné povolení k pobytu na území ČR.

Občané zemí Evropské unie nemusí získávat povolení úřadu práce k zaměstnávání cizinců, tito jsou pouze na pracovních úřadech vedeni v evidenci pomocí registračních karet. Cizinci s trvalým pobyt v ČR mají z hlediska pracovního práva stejné postavení jako občané ČR.

V ČR převažují migranti z východoevropských zemí, mezi nimiž tvoří největší procento muži v produktivním věku zastávající dělnické profese. Největší počty legálně zaměstnávaných přicházejí tradičně ze Slovenska, Ukrajiny a Polska. ⁽¹⁾

2.6 Cizinci vyhledávající ochranu před pronásledováním – azyl, azylant, azylová procedura

Specifickou kategorií cizinců pobývajících na území České republiky jsou cizinci hledající ochranu před pronásledováním v zemi svého státního občanství nebo posledního trvalého bydliště, jde-li o osoby bez státního občanství (dále jen „země původu“), nebo cizinci tuto ochranu již požívající, tj. žadatelé o udělení azylu a azylanti. Účelem azylu je poskytnout ochranu cizincům pronásledovaným v zemi jejich původu za uplatňování politických práv a svobod nebo majícím v zemi jejich původu odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině či pro zastávání určitých politických názorů. O tom, zda cizinci žádajícímu v ČR o udělení azylu, v konkrétním případě tato ochrana náleží, rozhoduje ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky, v rámci tzv. azylového řízení.

Azylantem je pak cizinec, kterému byl azyl udělen, a to po dobu platnosti rozhodnutí o uděleném azylu.

Azylová procedura: Požádat o azyl má právo každý cizinec. Zákon o azylu pak stanoví, že cizinec formou prohlášení o úmyslu požádat o azyl (a to zejména na hraničním přechodu, v tranzitním prostoru mezinárodního letiště, v přijímacím středisku, zařízení pro zajištění cizinců a u útvaru policie) sdělí svoji vůli v ČR požádat o azyl. O jeho žádosti je pak v rámci azylového řízení rozhodováno zákonem stanoveným způsobem. Po dobu řízení je takovému žadateli poskytována potřebná péče včetně péče lékařské, v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem. Během prvního roku azylové procedury nesmějí žadatelé pracovat, po uplynutí této lhůty lze získat zaměstnání pouze na základě povolení od úřadu práce.

Zákon o azylu umožňuje za podmínek v zákoně o azylu stanovených udělit azyl i za účelem sloučení rodiny nebo v případě hodném zvláštního zřetele azyl z humanitárního důvodu. ⁽¹²⁾

Azylant je na území ČR oprávněn k trvalému pobytu a vztahují se na něho všechna práva s tímto pobytem související. Azylantům Česká republika účinně napomáhá i při jejich integraci do české společnosti, a to v rámci tzv. státního integračního programu, jehož součástí je i vytvoření předpokladů pro získání znalostí českého jazyka a pomoc při zajištění bydlení. Pro cizince prchající ze zemí, kde jsou ohroženi z důvodů ozbrojených konfliktů, živelných pohrom či porušování lidských práv, může být rozhodnutím Rady EU vyhlášena tzv. dočasná ochrana (zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců). Ta se vztahuje pouze na vymezenou skupinu uprchlíků a je vyhlášena na určité časové období. Předpokládá se, že jakmile to bude bezpečné, vrátí se uprchlíci zpět domů. ⁽¹⁾

2.7 Kultura

Pod pojmem kultura rozumíme v nejširším slova smyslu všechno, co je na rozdíl od přírody výsledkem činnosti člověka. Je to souhrn materiálních a duchovních hodnot vytvořených lidstvem v průběhu jeho historického vývoje. Kulturou rozumíme také způsob jejího osvojování, předávání, vytváření a rozvíjení v určité společnosti, což je závislé na stupni jejího konkrétně historického vývoje.

Kulturu je možné rozdělit na dvě velké části: kulturu materiální a kulturu duchovní. Materiální kultura zahrnuje jevy, které uspokojují materiální potřeby lidí, tj. pracovní prostředky, předměty denní potřeby, obydlí, oděv, komunikační prostředky apod. Duchovní kultura je soubor jevů, které uspokojují duchovní potřeby lidí. Patří sem umělecká a literární díla, vědecké poznatky, morální zásady, právní ustanovení, náboženské ideje a také činnosti k jejich vytvoření vedoucí. Tyto dvě oblasti uvnitř kultury tvoří jednotu, vzájemně se prolínají a ovlivňují. ⁽⁴⁾

2.8 Asimilace

Asimilací rozumíme kulturní či jazykové rozplynutí jedné kultury (obvykle menšinové) v kultuře jiné (obvykle většinové). Prostřednictvím kontaktu příslušníci menšiny ztrácejí svá kulturní specifika, převezmou kulturní vzorce většiny a stanou se její součástí. Asimilace je při styku dvou rozdílných kultur velice častým a běžným jevem. ⁽¹⁾

2.9 Národ

Co jest národ? Národ jest množství lidí zrozených z téhož kmene, bydlících na témže místě ve světě (jakoby ve společném domě, který nazývají vlastí), užívajících téhož zvláštního jazyka a tím spojených týmiž svazky společné lásky, svornosti a snahy o dobro obecné. (J. A. Komenský, *Šťěstí národa*, 1959).⁽⁵⁾

Podle Velkého sociologického slovníku je národ vymezován takto: Národ je osobité a uvědomělé kulturní a politické společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území. K této definici se uvádějí tři typy kritérií, jimiž jsou národy identifikovány:

1. Kritéria kultury: Spisovný jazyk (především u národů Evropy a mnoha národů Asie) nebo společné náboženství (např. u národů Blízkého východu) nebo společná dějinná zkušenost.
2. Kritéria politické existence: Národy mají buď vlastní stát, nebo autonomní postavení v mnohonárodním či federativním státě.
3. Psychologická kritéria: Subjekty národa (jednotlivci) sdílejí společné vědomí o své příslušnosti k určitému národu.⁽¹¹⁾

2.10 Národnost

Národnost jako příslušnost k určitému národu je v současném světě chápána ve dvojitým smyslu pojmu „národ“: 1. Národ ve smyslu etnickém je soubor osob obvykle se společným jazykem, společnou historií, tradicí a zvyky, společným územím a národním hospodářstvím. 2. Národ ve smyslu politickém je prostě soubor občanů určitého státu, tedy soubor osob se státní příslušností tohoto státu. (V. Roubíček, 1997, s. 152).⁽⁵⁾

2.11 Etnikum, etnická skupina

Skupina lidí, kteří mají společný rasový původ, obvykle společný jazyk a sdílejí společnou kulturu.⁽⁵⁾

2.12 Rasa

Rasy jsou velké skupiny lidí s podobnými tělesnými znaky, které jsou dědičné, vytvořily se vlivem přírodního prostředí a vznikly původně v určitých geografických teritoriích: europoidní plemeno v Evropě a na Blízkém východě, negroidní plemeno v Africe, mongoloidní plemeno v Asii. ⁽⁵⁾

2.13 Integrace

Integrací rozumíme soužití jednotlivců ze dvou či více skupin s odlišnými kulturními vzorci, pravidly chování, stupnicemi hodnot apod., které umožňuje jednotlivcům náležejícím do jakékoli z těchto skupin ponechat si jejich specifika, a zároveň zaručuje členům všech těchto skupin rovnoprávné postavení (nedochází tedy k diskriminaci členů některé skupiny). ⁽¹⁾

2.14 Multikulturní společnost

Je tvořena přítomností různých etnických, sociálních a náboženských skupin. Menšiny v multikulturní společnosti jsou spíše pasivně tolerovány než ceněny a rovnoprávně akceptovány. Více než o interaktivní komunikaci a vzájemném předávání zkušeností se zde hovoří o asimilaci a integraci podle měřítek majoritní skupiny. ⁽²⁾

2.15 Interkulturní společnost

Aktivně podporuje vzájemné vztahy mezi majoritou a menšinovými skupinami. Základními stavebními kameny interkulturní společnosti je respekt k odlišnostem, vzájemná tolerance, rovnost příležitostí, konstruktivní řešení konfliktů a aktivní úsilí o vyvarování se negativních stereotypů a předsudků. ⁽²⁾

3 VÝBĚR Z LEGISLATIVY, KTERÁ SE VZTAHUJE K PROBLEMATICE CIZINCŮ A MENŠIN V ČR A SOUČASNĚ JI I UPRAVUJE

Úvodem bych chtěla zmínit, proč se v této i dalších kapitolách zabývám i národnostními menšinami. Jak jsem již v této práci uvedla, stáváme se v posledních letech už nejen tranzitní, ale i cílovou zemí uprchlíků, kteří se zde usazují. A z přicházejících osob, popř. skupin osob téže národnosti, se na našem území vytvářejí národnostní menšiny, odlišující se od ostatních občanů zpravila společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi. Tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

Jen stručný nástin:

3.1 Mezinárodní legislativa

Právy menšin a jejich celkovým postavením se zabývá několik významných mezinárodních dokumentů:

3.1.1 Deklarace o právech osob příslušejících k národnostním, náboženským a jazykovým menšinám (OSN, 1992)

3.1.2 Mezinárodní pakt o ochraně občanských a politických práv (OSN, 1966)

Tento dokument představuje závaznou kodifikaci občanských a politických práv a svobod a kontrolních mechanismů zajišťujících jejich respektování. ⁽¹⁾

3.2 Dokumenty OSN

3.2.1 Úmluva o právním postavení uprchlíků (OSN, 1951)

Je v ní obsažena definice pojmu "uprchlík". Jsou v ní vyjmenována práva uprchlíků, mj. svoboda vyznání a pohybu, právo na práci, vzdělání a přístup k cestovním dokladům, ale

také se zdůrazňují závazky uprchlíka vůči hostitelské zemi. Jedno z klíčových ustanovení uvádí, že uprchlíci nesmějí být navraceni do zemí, kde se mohou obávat pronásledování. Také jsou v ní stanoveny osoby nebo skupiny osob, na něž se Úmluva nevztahuje.⁽¹³⁾

3.2.2 Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (OSN, 1965)

Mezinárodní smlouva o lidských právech, která primárně zavazuje státy na mezinárodní úrovni k tomu, aby v ní obsažená práva zabezpečila svými vnitrostátními zákony a případně i dalšími nelegislativními prostředky (např. opatření k rasové diskriminaci).⁽¹⁴⁾

3.2.3 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.)

Tento dokument představuje závaznou kodifikaci občanských a politických práv a svobod a kontrolních mechanismů, zajišťujících jejich respektování.

Zaručuje základní lidská práva (např. právo na život, zákaz mučení, zákaz otroctví a nucené práce, právo na svobodu a osobní bezpečnost, svobodu myšlení, svědomí a náboženské vyznání), mezi nimi například právo menšin jednat v úředním styku v jejich jazyce, stejně jako právo každého na tlumočníka.⁽¹⁵⁾

3.3 Předpisy Evropské unie

3.3.1 Charta základních práv Evropské unie

Charta je rozdělena do šesti sekcí, týkajících se důstojnosti, svobod, rovnosti, solidarity, občanských práv a spravedlnosti. Význam charty tkví v tom, že vůbec poprvé byla do jednoho textu shrnuta veškerá občanská, politická, ekonomická a sociální práva a svobody.⁽¹⁾

3.4 Dokumenty Rady Evropy

3.4.1 Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (RE, 1995)

Tato rámcová úmluva mimo jiné stanoví, že „ochrana národnostních menšin a práv a svobod příslušníků těchto menšin tvoří nedílnou část mezinárodní ochrany lidských práv a jako taková spadá do rámce mezinárodní spolupráce“ a dále že „každý příslušník

národnostní menšiny má právo svobodně si zvolit, zda chce či nechce být za takového příslušníka považován, a žádná nevýhoda nesmí vzejít z této volby nebo z výkonu práv s ní spojených.“⁽²⁰⁾

3.4.2 Evropská charta regionálních menšinových jazyků (RE, 1992)

Charta vychází z myšlenky, že ochrana a podpora regionálních a menšinových jazyků v různých evropských zemích a regionech představuje důležitý prvek v budování evropské společnosti, založené na demokratických zásadách a kulturní rozmanitosti v rámci národní suverenity a územní integrity (jedná se zejména o užívání těchto jazyků ve veřejném životě, v oblasti vzdělávání, justice, administrativy a veřejných služeb, kulturních činností a zařízení, v sociálním a ekonomickém životě apod.).⁽¹⁾

3.5 Česká legislativa

3.5.1 Listina základních práv a svobod

Základní práva a svobody zaručuje Listina všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní či etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 2 odst. 1). Současně obecně stanoví, že nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod (čl. 3 odst. 3). Tím je zakázána diskriminace z národnostních, rasových, etnických a jiných důvodů, pokud jde o základní práva a svobody. Listina základních práv a svobod stanoví, že každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti a že zakazuje jakékoli ovlivňování tohoto rozhodnutí a všechny způsoby nátlaku směřujícího k odnárodnování (č. 3 odst. 2). Mezi základní práva a svobody patří také „práva etnických a národnostních menšin“ podle hlavy třetí Listiny. Zde se výslovně uvádí, že „příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu“. Dále se zde uvádí, že „občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národních sdruženích“ (čl. 25 odst. 1). Podle čl. 25 odst. 2 se občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám kromě toho též výslovně zaručuje právo na vzdělání v jejich jazyce, právo užívat jejich jazyka v úředním styku a právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.⁽¹⁶⁾

3.5.2 Trestní právo České republiky

Chrání výslovně také práva související s národností nebo příslušností k určité rase. Trestní zákon (č. 140/1961 Sb.) definuje jako trestný čin také:

- užití násilí proti skupině obyvatel nebo jednotlivci nebo vyhrožování usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobení škody velkého rozsahu pro jejich národnost nebo rasu (§ 196);
- veřejné hanobení některého národa, jeho jazyka nebo některé rasy (§ 198);
- veřejné podněcování k nenávisti k některému národu nebo rase nebo k omezování
- práv a svobod jejich příslušníků (§ 198);
- podporu a propagaci hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (§ 260, 261 a 261a);
- omezování svobody vyznání (§ 236) ⁽¹⁷⁾

3.5.3 Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin

Tento zákon upravuje podrobnosti požívání práv zaručených v Listině základních práv a svobod. Jde zejména o:

- právo na sdružování příslušníků národnostní menšiny;
- právo účasti na řešení záležitostí týkajících se národnostní menšiny;
- právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny;
- právo na vícejazyčné názvy a označení;
- právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy;
- právo na užívání jazyka národnostní menšiny ve věcech volebních;
- právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny. ⁽¹⁸⁾

3.5.4 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Tento zákon stanoví podmínky vstupu cizince na území České republiky, jeho pobytu na něm a vycestování z území a vymezuje působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy. K oblastem, které tento

zákon upravuje patří např. evidence obyvatelstva, registr obyvatel, osobní a cestovní doklady, správní řízení, správní přestupky, správní delikty, cizinecký režim, právní postavení cizinců, cestovní pas, vízum, hlášení pobytu a jiné. ⁽¹⁹⁾

3.5.5 Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Zákon upravuje zejména podmínky vstupu a pobytu cizince na území ČR, řízení o udělení azylu či odnětí azylu, státní integrační program, azylová zařízení, působnost Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Policie České republiky. K oblastem, které tento zákon upravuje patří např. azyl, uprchlíci, právní postavení utečenců, správní řízení, správní rozhodnutí, osobní a cestovní doklady, evidence obyvatelstva, registr obyvatel, správní přestupky, správní delikty, správní řízení, státní finanční podpory, náklady zdravotní péče, hlášení pobytu, Organizace spojených národů a jiné. ⁽¹²⁾

4 CIZINCI V ČR – JEJICH STRUČNÁ SPECIFIKACE

Někteří cizinci - národnostní menšiny žijí na našem území již delší dobu. Patří mezi ně např. Němci, Poláci, Slováci, Maďaři, Ukrajinci, Bulhaři, Židé, Řekové, Romové. Některé skupiny zde však žijí teprve posledních deset, dvacet, třicet let. Jsou to např. Vietnamci, Číňané a Arabové. Poznání jejich kultury, tradic a historie přispívá k odhalování neznámého a pomáhá tak vysvětlit některé jiné projevy chování a jednání; což nám může pomoci snížit předsudky a stereotypy, které v naší republice často vznikají.

Podle nejnovějších údajů Ministerstva vnitra České republiky (k 31.12.2005) je v České republice evidováno celkem 110598 cizinců s povoleným trvalým pobytem. Největší podíl z celkového uvedeného počtu zaujímají občané Vietnamu (23235), a dále občané Slovenska (20227) a Ukrajiny (15334). Za nimi následují Poláci, Rusové, Němci, Bulhaři, USA, Rumunsko, Svazová republika Jugoslávie aj. ⁽²¹⁾

I když každá skupina výše uvedených cizinců má svá určitá specifika, zaměřila bych se především na **Vietnamce, Číňany, Rusy, Ukrajince, Bulhary a Bosňáky**. Jednak mají tyto skupiny v ČR silné početní zastoupení a jednak nás často zaujmou svými specifiky a odlišnostmi, ať už se jedná o jazyk, chování, uznávané hodnoty a normy, kulturní specifika, náboženství, a v neposlední řadě také tělesné znaky – barva pleti, tělesná konstituce apod.

4.1 Vietnamci

Imigrace z Vietnamu přicházela na území dnešní ČR od roku 1956 v několika vlnách. Jednalo se o spolupráci na základě mezinárodních dohod mezi oběma zeměmi, na základě kterých přicházeli do ČR vietnamští učni, stážisté a pracovníci. V letech 1990 dostávali mnozí vietnamští pracovníci odstupné, protože z důvodů rušení závodů a ekonomické transformace nemohli být dále zaměstnáváni. Řada z nich proto využila možnosti získat živnostenský list a začít podnikat a tak v zemi zůstat. Nejrozšířenější formou výdělečné činnosti Vietnamců byl po celá léta stánkový prodej spotřebního zboží (elektronika, oděvy, cigarety apod.), v posledních letech začínají otvírat i kamenné obchody a zaměstnávat české občany jako prodavače. Jsou tak jedinými imigranty, kteří neohrožují přímou konkurencí na trhu práce majoritní obyvatelstvo, ale naopak vytvářejí nové pracovní příležitosti.

Jazyk: Vietnamština. Pro její přepis je od roku 1910 oficiálně zavedena latinka. Má bohatý systém samohlásek, slabiky se vyznačují tóny, kterých je povoleno šest. Původní vietnamská slova jsou jednoslabičná, asi 60 % slovní zásoby však tvoří přejímky z čínštiny. Protože Vietnamci považují za nezdvořilé nesouhlasit s názorem druhé osoby, nenaleznete ve vietnamštině téměř žádný zápor. Naopak způsobů, jak vyjádřit souhlas, je několik. Většina vietnamských jmen se skládá z příjmení, jména a spojovací slabiky vložené mezi ně (např. Nguyen Van Trung). Pro snazší komunikaci s českým prostředím si však Vietnamci dávají k vlastnímu jméno i křestní jméno české.

Neverbální komunikace: Vietnamská kultura je na neverbální komunikaci velmi bohatá, některým jejím prostředkům se však přiřkládají odlišné významy – např. úsměv používají Vietnamci také v nepříjemné situaci, projevují jí nervozitu, podráždění, rozpaky či omluvu. Vietnamci se usmívají rovněž tehdy, když mají pocit, že svými problémy obtěžují druhého a chtějí tuto situaci zmírnit, případně když nerozumějí projevu mluvčího. Přímý projev z očí do očí je považován za nezdvořilý, může dokonce vyjadřovat domýšlivost. Za neslušné se považuje smrkání do kapesníku. Podle vietnamských pravidel slušného chování by člověk neměl obtěžovat druhé svými stížnostmi a problémy. Člověk, který se vzteká, křičí či jiným způsobem dává najevo své emoce, rovněž ztrácí před ostatními respekt a autoritu. Vietnamci považují za přiměřené umírněné a uctivé chování.

Strava: Pohostinnost je pro Vietnamce jedno z nejdůležitějších projevů slušného chování. Podle něj se sluší nabídnout pohoštění vždy a každému. Česká strava je od vietnamské velmi odlišná a některým Vietnamcům trvá velmi dlouho, než si na ni zvyknou (např. mléko, některé mléčné výrobky – chybí enzym na zpracování mléka).

Oblečení: Za naprosto nepřijatelné se například považují krátké kalhoty na dospělém člověku. Vietnamské ženy takřka vůbec nenosí sukně.

Hodnoty a normy: Intimnější projevy náklonnosti mileneckých párů na veřejnosti jsou nepřijatelné. Dotyky a objímání mezi přáteli jsou ale běžné a časté. Vietnamci mají stálou potřebu společenského kontaktu, často se navštěvují a nepovažují za nutné návštěvu předem ohlásit. Ve vietnamské kultuře mají klíčové postavení rodina a děti. Pevná rodinná pouta se udržují i mezi vzdálenějšími příbuznými. Příslušnost k rodu se odvozuje jak po otcově, tak po matčině rodové linii. Každý Vietnamec se tak stává součástí dvou rodin. Sňatkem se člověk stává rovněž součástí dvou rodových linií svého manžela či manželky.

Náboženství: Většina Vietnamců se dnes hlásí k buddhismu, v zemi však žije i početná komunita římských katolíků. Můžeme se však setkat i s taoismem a konfucianstvím. Právě konfucianství ovlivnilo řadu tradičních vietnamských norem, bylo zdrojem morálních a právních zásad, na nichž byla ve Vietnamu budována rodina. Významným rysem vietnamské kultury je kult předků. Domácí oltář, jehož prostřednictvím má rodina úctu ke svým předkům vykazovat, nechybí téměř v žádné vietnamské domácnosti ani po přesídlení do ČR. Oltář bývá zdoben vonnými tyčinkami, fotografiemi členů rodiny a předků.

Nejvýznamnější tradiční svátky, které udržují i Vietnamci v ČR:

- dny úmrtí nejbližších předků a rodinných příslušníků (neslaví se narozeniny);
- uctívání svých předků první a patnáctý den v měsíci;
- Tet Nguyen Dan – lunární Nový rok přibližně mezi posledními dny ledna a polovinou února je spojen s největšími rodinnými oslavami;
- 15. den 8. měsíce lunárního kalendáře slaví svůj svátek děti;
- mnohé vietnamské rodiny v českém prostředí vedle svých tradičních svátků a oslav dodržují i některé české zvyky – oslavy narozenin, Štědrý den, Silvestr. ⁽¹⁾

4.2 Číňané

Číňané začali do ČR přijíždět v době oficiální mezistátní družby v 50. letech, ve větším počtu se však začali objevovat až začátkem 90. let. Pro řadu Číňanů je ČR jen přestupní stanicí na cestě do západní Evropy. Řada nelegálních migrantů využívá služeb převaděčů, za jejichž služby platí obrovské sumy. Převážná většina Číňanů přijíždí do ČR z ekonomických, nikoli politických důvodů. Nejobvyklejšími druhy výdělečné činnosti Číňanů žijících v ČR jsou obchody s textilem, čínské restaurace a stánkový prodej. Čínskou imigraci můžeme rozdělit do dvou skupin – první skupinu tvoří lidé, kteří pocházejí především z velkých měst na severu Číny a ve své vlasti už obvykle dosáhli vzdělání a poměrně dobrého společenského postavení. Hlavním motivem jejich odchodu není útek před chudobou či politické pronásledování, ale i touha po podnikání. Tato skupina lidí má pevné vazby na svou vlast a finanční zázemí a stávají se z nich úspěšní podnikatelé. Druhou skupinu potom tvoří lidé pocházející z jižní části Číny, zejména z venkovského prostředí a ze slabších sociálních vrstev. Ti se k nám dostávají většinou bez vlastního kapitálu a nacházejí zázemí u svých krajanů, případně si od nich půjčují zboží,

kteřé potom prodávají v pronajatých stáncích a obchůdcích. Aby se dostali do Evropy, museli ze značně zadlužit a spláčení dluhu jim někdy trvá i celá léta.

Jazyk: Čínština. Zapisuje se znakovým písmem, které není hláskové. Jeho jednotky nezachycují hlásky, ale významové jazykové jednotky (jednoslabičné části slov nebo jednoslabičná slova). Psaný jazyk vytvářel po staletí povědomí jednotného čínského jazyka, který se jinak vyznačuje značnou dialektovou rozrůzněností. Čínská osobní jména mají pevné uspořádaní – na prvním místě stojí příjmení, na druhém jméno. Příjmení je nejčastěji jednoslabičné, jména bývají převážně dvouslabičná (např. Li I-tu).

Strava: Číňané jsou v ČR spojováni nejčastěji s čínskými restauracemi a bistry, která nabízejí nejrůznější čínská jídla. V Čechách je však čínská kuchyně přizpůsobována českému vkusu (tzv. mírnější verze, které jsou schopni Středoevropané akceptovat).

Další kulturní specifika: Číňané používají lunární kalendář, kterým se řídí i řada svátků a významných událostí, které čínské menšiny po celém světě slaví. Nejvýznamnějším takovým svátkem je oslava lunárního Nového roku. Číňané tento svátek také nazývají svátkem jara, připadá mezi poslední dny ledna a polovinu února (každý rok se jedná o jiný den). Číňané tyto svátky slaví v rodinném kruhu, oslava se někdy protáhne i na několik dní, kdy se příbuzní a přátelé navštěvují a obdarovávají. ⁽¹⁾

4.3 Rusové

Nelze opomenout dva následující rysy, které předurčují této komunitě jisté svébytné postavení:

- v české veřejnosti je stále patrný negativistický pohled vůči všemu „ruskému“, což pramení především z nezapomenutelného vpádu spojeneckých vojsk v roce 1968 do naší republiky;
- i na území Česka se již projevuje novodobá éra „ruského mafiánství“, která dnes dosahuje věhlasu srovnatelného s tradiční italskou mafií, a to nejenom na evropském kontinentu.

Důvody migrace nejsou pouze ekonomické, ale jsou to především důvody spjaté s politickou nestabilitou Ruska a obavami o vlastní bezpečí. Často se můžeme setkat s imigranty movitými nebo velmi movitými. Důležitými rysy imigrace je „rodinný charakter“, existence silných sociálních vazeb, relativní izolovanost ve smyslu omezené

vnější komunikace (vůči majoritní populaci) a naopak rozvinutá vnitřní komunikace (uvnitř, v rámci dané etnické komunity).

Co se týče vztahů s majoritní populací a jejími strukturami, je na jedné straně zřejmé, že převládá spíše spokojenost s pobytem v České republice a ve vztazích nejsou zaznamenány výraznější problémy. Na druhé straně se zejména v případě Karlových Varů však ukazuje výraznější proces separace, vyčleňování se z majoritní skupiny, a to jak ve sféře ekonomické, tak i sociální a rovněž již částečně v prostorovém rozmístění bydlišť (podle dostupných informací je v Karlových Varech většina ruských imigrantů soustředěna v jedné lokalitě, typické koncentrací vil a lázeňských domů, s malým zastoupením české populace).

Většina Rusů má v Česku dlouhodobý pobyt. Jejich zájem učit se český jazyk je velmi omezený, spoléhají spíše na znalost ruštiny v české společnosti.

I do budoucna můžeme počítat s tím, že imigrace Rusů do Česka bude pokračovat (silné rodinné vazby, postrádání příbuzných). Z tohoto faktu mohou plynout obavy z mezilidských vztahů a diskriminace ze strany majority. Týká se to zejména prostředí měst a lokalit, ve kterých se ruská imigrační komunita soustřeďuje. S jejím rostoucím vlivem by mohlo dojít k napětí a rozporům s místní populací, a to v různých sférách života společnosti. ⁽³⁾

4.4 Ukrajinci

Česká republika je pro Ukrajince lákavým cílem, zejména z důvodu jazykové i geografické blízkosti. Největší příliv Ukrajinců byl zaznamenán v letech 1996-1997, v období stavebního rozvoje v ČR, který i nadále pokračuje. Více než 80 % ukrajinských pracovníků v ČR pochází ze západní části Ukrajiny a podkarpatské Rusi, kde je vysoká nezaměstnanost a špatná hospodářská situace. V souvislosti s pracovní migrací Ukrajinců se můžeme setkat s tzv. „zprostředkovateli práce“. Ti zajišťují pracovníkům česká víza, pracovní místa, ubytování a další služby, za které si určují určitou část výdělku „svých“ pracovníků. Zprostředkovatelé často pracovníkům odeberou i doklady (povolení k pobytu, pas), což jim umožňuje je vydírat a udržovat na jejich závislosti. Placení „zprostředkovatelům“ se většinou týká manuálně pracujících Ukrajinců. Ti, kteří pracují v intelektuální sféře většinou nikomu neplatí, protože v zemi pobývají legálně a v případě vydírání se obracejí na příslušné české úřady. I v případě legálního zaměstnání v ČR se

často někdy pracovníci stávají terčem ukrajinských vyděračů, kterým musí platit za „ochranu“. Mezi nejčastěji vykonávané povolání Ukrajinci v ČR patří pomocní nekvalifikovaní dělníci a manuální práce ve stavebnictví či komunálních službách (i přes to, že až 70 % z nich má ukončené středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání).

Kulturní normy a hodnoty: Zásadním způsobem se neliší od norem a hodnot české společnosti. Obecně je mezi nimi však vyšší míra zbožnosti a národní hrdosti. Převažujícím náboženstvím na Ukrajině je pravoslaví, v západních oblastech země má silnou pozici řeckokatolická církev a na severozápadě také církev katolická. Ukrajinci v ČR mívají nedůvěru ke státním i nestátním institucím. Jedinou organizací, které důvěřují, je právě řeckokatolická a pravoslavná církev.

Patriarchální společnost: Tradiční patriarchální rodina na Ukrajině si dodnes zachovala řadu charakteristických rysů. Muž je považován za hlavu rodiny, má v ní rozhodující slovo a jeho povinností je rodinu materiálně zabezpečit. Žena má na starosti každodenní chod domácnosti, často řídí finanční záležitosti a většinou je také zaměstnána. Starším členům rodiny je prokazována úcta, jejich děti mají povinnost postarat se o ně ve stáří. Snaha zabezpečit rodinu je jeden z rozhodujících důvodů, proč řada ukrajinským mužů odjíždí pracovat do zahraničí.

Ukrajinská společnost: Je hodně maskulinní (tzn. mající mužský ráz). Muži si zakládají na své důstojnosti a projevech úcty vůči své osobě. Pro muže je někdy obtížně přijatelné, má – li jednat se ženou – úřednicí, která rozhoduje o jeho záležitostech. Při setkávání si muži podávají ruce, ženy může muž během pozdravu ignorovat, při formálnějších příležitostech (např. oslavy, návštěvy doma) je líbá na tvář. Totéž dělají i ženy mezi sebou navzájem.

Jazyk: Ukrajiniština patří k východoslovanskému jazyku blízkému ruštině a běloruštině a má několik dialektů. Ukrajinsky se nemluví ne celém území dnešní Ukrajiny, ale zejména v jejich západních částech. V ostatních částech země se často používá ruština. Ukrajiniština má řadu shodných rysů s dalšími východoslovanskými jazyky: zachovává sedm pádů, skloňování a vyjadřování času u sloves. Má pohyblivý přízvuk a zapisuje se upravenou verzí cyrilice. ⁽¹⁾

4.5 Bulhaři

Podobně jako z řady jiných východoevropských zemí odchází od devadesátých let 20. století také z Bulharska v důsledku ekonomické situace v zemi (nízká životní úroveň, nedostatek pracovních příležitostí apod.) a otevření hranic řada lidí do západní Evropy, kde doufají v nalezení pracovní příležitosti a dobrého výdělku. Na rozdíl od starší bulharské migrace, která se vyznačovala vysokým vzdělanostním průměrem a pro kterou byla charakteristická některá povolání (nejznámější byli bulharští zahradníci), je porevoluční migrace z Bulharska většinou ryze ekonomického charakteru. Převládají v ní mladí muži vykonávající manuální práce. Bulharští imigranti nevytvářejí v ČR uzavřená etnická oddělená území.

Kulturní specifika: Bulharština je slovanským jazykem, patří však do jihoslovanské větve této jazykové skupiny a češtině je dost vzdálená. Pro zápis bulharštiny se používá upravená forma cyrilice. Od ostatních slovanských jazyků se odlišuje tím, že ztratila pády; podstatná jména se tedy neskloňují, slovesa nemají infinitiv. Nejznámějším jevem neverbální komunikace je vyjadřování souhlasu a nesouhlasu pohyby hlavy: Bulhaři souhlas dávají najevo pohyby hlavy ze strany na stranu a nesouhlas zase rychlým kývnutím hlavy dopředu (obdobně jako my vyjadřujeme souhlas). Nesouhlas také někdy Bulhaři vyjadřují prudkým trhnutím hlavy dozadu, případně hlasitým nespokojeným mlasknutím. Smrkat na veřejnosti nahlas je vnímáno jako závažný sociální prohřešek.

Náboženství: V Bulharsku je nejrozšířenějším vyznáním pravoslaví, silnou pozici má v zemi i muslimské obyvatelstvo. Další náboženská vyznání nemají v Bulharsku výraznější podíl. Obecně se Bulhaři vyznačují vyšší mírou zbožnosti, než je tomu u většinové populace v ČR. ⁽¹⁾

4.6 Bosňáci

Bosňáci nepředstavují natolik uzavřenou a specifickou tradicí a zvyky se vydělující národnostní skupinu jako třeba Albánci, ve většině se od Čechů výrazněji neliší.

Bosňácké kulturní tradice vycházejí v mnohém z islámského kulturního okruhu. Jen menšina obyvatel je však založena nábožensky, jsou to především starší lidé.

Bosenský jazyk, varianta srbochorvatštiny, kterou Bosňáci hovoří, je dodnes promíšen výpůjčkami z jiných jazyků, hlavně z turečtiny, perštiny a arabštiny, přestože jsou tyto výrazy od konce minulého století na ústupu.

Některým Bosňákům na Češích vadí intolerance, před kterou uprchli z Bosny a Hercegoviny, vyčítají jim nedostatek podnikavosti, obchodního ducha a schopnosti bavit se. Češi se podle nich obtížně seznamují, návštěvy jsou příliš formální... Češi jsou „seveřané“, chladnější, podle mínění Bosňáků tak na půl cesty mezi nimi a Němci. Většinou si však Bosňáci rychle zvykli a integrovali se.

Čechům někdy vadí bosňácká neodbytnost při flirtování s ženami, občas i velké večírky s mnoha hosty. Vidí také většinou temperament. Mimo jiné s ohledem na válečné události však česká společnost Bosňáky vcelku rychle přijala mezi sebe.

Je dobré si uvědomit, že společenské rovnostářství, příznačné pro bosňáckou společnost, na rozdíl od společnosti české nevyklučuje ani značné rozdíly v materiálním statusu. Pro Bosňáky je majetek daleko spíše než pro Čechy měřítkem podnikatelského úspěchu či přímo schopnosti zabezpečit rodinu a nijak se s tím neskrývají.

Rozdíly ve vnímání peněz jsou většinou viditelné na první pohled a jsou i zdrojem nedůvěry ve vzájemném vidění. U Čechů vnímají Bosňáci zbytečnou šetřivost – Češi u Bosňáků zase neúčelnou rozhazovačnost (toto je nejvíce vidět např. při posezení v restauraci, kavárně apod. (vzájemná pohostinnost u Bosňáků x každý si svou útratu platí sám u Čechů).

Centrem bosňácké komunity v České republice je jednoznačně Praha, menší počet žije rozptýleně i v jiných městech, především v severních Čechách a v Brně.

Kriminální podsvětí nebylo v minulosti v Bosně a Hercegovině tak rozvinuté jako v jiných částech Jugoslávie. Ani bosňácká komunita v ČR není žádným ohniskem kriminality. Její členové se většinou věnují obchodu a podnikání, pracují ve službách či studují, díky poměrně vysokému procentu vysoce vzdělaných a vysoce kvalifikovaných osob neměla komunita jako celek s integrací vážnější problémy. ⁽³⁾

4.7 Stručný výčet dalších skupin migrantů – cizinců, se kterými se v ČR můžeme setkat

Moldavané, Bělorusové, Chorvati, Maďaři, Němci, Poláci, Rumuni, Slováci, Srbové a Černohorci a další.

4.8 Závěrem:

Přes veškerá specifika jednotlivých skupin spojuje téměř všechny pracovní migranty několik skutečností – pocházejí z ekonomicky slabších zemí, do České republiky přišli za prací, nesnaží se začlenit do české společnosti a po splnění účelu pobytu, tj. vydělání peněz se chtějí vrátit zpět do vlasti.

O určitém posunu se však v poslední době dá hovořit např. v souvislosti s Vietnamci – v ČR vyrůstá nová generace, která už je více orientovaná na cílovou zemi. Tito lidé se zde narodili, získali zde vzdělání, dokonale ovládají jazyk a spojují Českou republiku se svojí budoucností.

5 ADAPTACE A INTEGRACE CIZINCŮ V ČR

5.1 Adaptace

Přizpůsobení se podmínkám jiné země vyžaduje značné úsilí. Tady se významným způsobem projeví, jakou měl člověk motivaci k odchodu ze země původu. Je rozdíl mezi lidmi, kteří odešli ze země pouze z ekonomických důvodů a lidmi, kteří uprchli ze země před válkou, pronásledováním apod. Ti, kdo se chtějí vrátit po určité době zpět do své země, chtějí si plně zachovat svou původní identitu. Motivace ke změně identity a k integraci do nové společnosti je mnohem větší, pokud se vrátit nechtějí. V obou případech je však nezbytné, aby se přizpůsobili, alespoň formálně.

Důležitou podmínkou přijatelné adaptace je znalost jazyka, schopnost komunikovat. Znalost jazyka však obyčejně chybí a tento nedostatek tak ztěžuje přizpůsobení.

Je důležité také přijetí odlišností nové – hostitelské země. Aby se člověk úspěšně adaptoval, musí si k novému prostředí vytvořit kladné citové vztahy, identifikovat se s ním. Pro mnohé cizince je taková změna postoje obtížná, často nepřijatelná, protože se stále ztotožňuje se zemí svého původu. Adaptační potíže vedou často k upřednostňování izolace.

V socioekonomické oblasti hrozí uprchlíkům řada rizik včetně sociální deprivace, chudoby, nezaměstnanosti, bývají obětí různých predsudků, diskriminace i agrese. Mívají zpravidla nižší sociální status, zbývá na ně jen horší práce, která často neodpovídá jejich kvalifikaci.

Člověk, který nikam nepatří, je zranitelný. Někteří členové majoritní společnosti mají ve vztahu k cizincům, zejména uprchlíkům jen velmi minimální zábrany. Bývají vystavováni fyzickému násilí, slovním útokům, útokům na jejich domy apod.

Zařazení do nové společnosti významně ovlivňuje míra sociokulturní rozdílnosti země původu a cílové země. Jde především o rozdíly v oblasti norem chování, odlišnosti jazyka, způsobu komunikace i vzhledu, obsahu rolí.

Člověk, který prošel stresem nezbytné adaptace, může být citlivější, zranitelnější, může mít sklon reagovat úzkostí a strachem. V náročné situaci se uprchlíci mohou cítit bezmocní, vydaní na pospas společnosti do které nepatří a které nerozumí. Naděje a očekávání v lepší budoucnost se může obrátit v nenávist, narůstá pocit nespravedlnosti. To

vše může zapříčinit i sklon k nadměrnému pití alkoholu, užívání drog, násilí a kriminálnímu chování, pocitům vykořenění, chybění smyslu života, pokusům o sebevraždu apod.

Zvládání obtíží a adaptace usnadní těmto lidem jakákoli sociální podpora, dostatečné hmotné zabezpečení, úroveň vzdělání. ⁽⁶⁾

5.2 Integrace

Integrace je chápána jako proces postupného začleňování jednotlivce nebo skupiny do nového prostředí nebo nových poměrů, a to bez proměny vlastní identity nebo ztráty specifčnosti ⁽²⁾

Je komplexním jevem, který má své podmínky a politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské aspekty.

Dne 11. prosince 2000 byla usnesením vlády přijata Koncepce integrace cizinců na území ČR. Mezi její hlavní cíle patří zejména:

- přiblížit postavení legálně a dlouhodobě usazených cizinců právnímu postavení občanů ČR, důsledná a systematická ochrana přístupu cizinců k základním lidským právům a svobodám (včetně politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv na území ČR);
- uplatňovat princip rovného přístupu a rovné příležitosti pro cizince (zejména ve vztahu k jejich právnímu postavení a ochraně, zaměstnávání a podnikání, bydlení, kultuře, náboženství a jazyku, vzdělání, zdravotní péči a účasti na veřejném a politickém životě v ČR, včetně veřejné ochrany cizinců před diskriminací);
- usměrnit průběh procesu integrace dlouhodobě a legálně usazených cizinců vytvořením podmínek pro integraci, ovlivněním vztahu občanů a cizinců a zajištěním cílené intervence státu v této oblasti;
- vytvořit základní organizační, koordinační, administrativní a ekonomické podmínky pro dlouhodobou realizaci Zásad koncepce integrace cizinců na území ČR zainteresovanými orgány a institucemi a pro rozvoj jejich vzájemné spolupráce ve všech oblastech a souvislostech, v praktické i výzkumné rovině;

- podpořit boj proti nelegální migraci a ostatním nelegálním aktivitám a snižovat bezpečnostní rizika spojená s imigrací a integrací, resp. s jejich důsledky. ⁽¹⁰⁾

Mgr. Petr Trombík z odboru pro uprchlíky a integraci cizinců MV ČR k integraci specifických skupin imigrantů v České republice mimo jiné ve své zprávě **Možnosti integrace cizích státních příslušníků v České republice** uvádí:

„Specifičnost procesu integrace vyplývá zejména ze stupně sociální a zdravotní závislosti těchto osob nebo jejich skupin na podpoře a pomoci okolí a z jejich objektivně omezené schopnosti úspěšně se integrovat do společnosti.

I když jde o relativně málo početné skupiny imigrantů, má podpora jejich integrace ze strany státu v České republice již několikaletou a postupně se upevňující tradici.

Každý z programů integrace má své odlišnosti, zohledňující charakteristické problémy a možnosti dané skupiny, k níž směřují. Stát ve vztahu k jednotlivým projektům výlučně nesleduje vytvoření obecných podmínek pro zdárný průběh procesu integrace, ale paralelně rovněž podporuje aktivity směřující k rozvoji svépomocných mechanismů jednotlivých imigrantů, jejich rodin i skupin.

Tam, kde imigrant, jeho rodina nebo imigrantská skupina není schopna unést “zátěž” integrace, přebírá stát na sebe plnou zodpovědnost za její přípravu i realizaci, tak jako je tomu např. u zdravotně postižených osob. Tam, kde existuje nebo lze předpokládat přítomnost potřebné míry “soběstačnosti”, garantuje stát jen nezbytnou podporu při zajištění výchozích podmínek pro zahájení procesu integrace za současné podpory svépomocných možností jednotlivých imigrantů.

V souvislosti s tím je ze strany státu podporována zejména jazyková příprava a zajištění bydlení a zaměstnání, tak jako je tomu u uprchlíků a krajanů. Rozvoj svépomocných mechanismů jednotlivých imigrantů je ze strany státu podporován zejména prostřednictvím právního a sociálního poradenství, zajištěním podmínek pro kvalifikační i rekvalifikační přípravu na vstup imigrantů na trh práce, atp.

Jako smluvní partneři státu v této oblasti vystupují některé nevládní organizace, které poradenství pro imigranty v místě jejich trvalého usídlení, často spolu s představiteli a institucemi obce i okresu, vykonávají nebo zprostředkovávají.

Na získání bydlení pro imigranta stát poskytuje vlastníkovu bytu finanční prostředky na zajištění odpovídajícího bydlení. Při zajišťování bydlení pro imigranty jsou preferovány

spíše nabídky dlouhodobě neobývaných bytů, které před přidělením vyžadují zásadní rekonstrukci nebo opravy, na něž vlastník nemá dostatek finančních prostředků. Jednou z příčin takového postoje státu je jeho snaha minimalizovat možnosti vzniku napětí mezi problematicky bydlicí částí české populace a imigranty samotnými.

Vlastní inkorporace jednotlivých imigrantů a jejich postupné začleňování se do existujících kulturních a společenských struktur a podmínek v místě usazení je ze strany státu podporováno zejména formou finančních dotací ve prospěch obce, která takovou osobu, eventuelně její rodinu, přijme a umožní jí trvalé usazení se v místě.

Stát se prostřednictvím “finančních prostředků na rozvoj infrastruktury obce” snaží vytvořit a upevnit určitou tradici a přesvědčení místních obyvatel, že příchod imigranta je za určitých podmínek pro danou lokalitu přínosem. Snaží se tak nově příchozím vytvořit optimální startovní situaci a pozici pro jejich přijetí v místě – v podmínkách místní komunity. Tam, kde je příchod imigranta a jeho rodiny pro obec spojen s určitými náklady, lze na jejich pokrytí a úhradu čerpat z uvedených finančních zdrojů.

Nejdůležitější oblastí, kam směřuje asistence státu při integraci uprchlíků, je zajištění jejich odpovídajícího bydlení mimo uprchlická zařízení, bezplatná výuka českého jazyka, poradenství a podpora sloučení jejich rodin“.⁽⁹⁾

Klíčovým významem pro integraci je však také její důvod. Tím je (anebo může být) spravedlivá participace (účast, účastenství) všech těch, kteří se zúčastňují či podílejí na životě společenství, společná rovná šance všem obyvatelům místa, města, státu či nadstátí a také zásadní a nezpochybnitelný respekt k tomu z nejzákladnějšímu z občanských, či spíše lidských nebo základních práv, jako je právo na rovnost bez ohledu na barvu pleti, původ, jazyk či náboženství bez výhrady delšího setrvání či dřívějšího příchodu.“⁽⁸⁾

A jaké jsou tedy možnosti integrace cizinců v České republice? Jde-li o bezprostřední současnost, pak nejlepší odpovědí na otázku jaké jsou možnosti integrace cizinců v České republice, je začít ji hledat v legislativě, v běžném životě, v možnostech a potřebách naší společnosti. V nadějích a přáních nových obyvatel České republiky. Hledat ji vědecky, úřednický i lidsky.

6 PŘEDSUDKY A STEREOTYPY

Multikulturní společnost naráží všude na jednu překážku: Neexistuje země nebo národ, ve kterém by jeho příslušníci nesdíleli určité předpojaté postoje vůči příslušníkům jiných zemí a národů. Je sice prokazováno, že tyto postoje a předsudky nemají racionální jádro, často jsou historického původu, avšak zároveň se vyznačují vysokou setrvačností a v podobě stereotypů se přenášejí z jedné generace na druhou. Snaha odstranit hluboce zakotvené postoje a stereotypy o jiných etnikách je pak velmi těžká, často marná.⁽⁵⁾ Předsudky a stereotypy mají stejnou psychologickou podstatu: Jsou to představy, názory a postoje, které určité skupiny lidí chovají k jiným skupinám nebo i k sobě samým (autostereotypy). Nejsou produktem přímé zkušenosti, ale jsou přebírány. Tyto názory a postoje jsou relativně neměnné. Mají silný emocionální náboj, zatímco racionální obsah v nich může být potlačen.⁽⁵⁾

Ke každé novince bývají lidé zpočátku nedůvěřiví, potřebují si ji nejdříve osahat, seznámit se s ní, osvojit si ji a zjistit, zda dobře zapadne do jejich světa, života. Tak je to i s novými lidmi, s nimiž se setkávají, dostávají do styku. Někdy však dojde k tomu, že místo toho, aby došlo k tzv. „zdomácnění“, převládne pocit, že něco či někdo do jejich světa nepatří, zůstává v něm cizí a může ho narušit nebo dokonce ohrozit. Snad nejdůležitějším zdrojem nedůvěry k cizímu jsou předsudky. Představují zvláštní komplex v podstatě nezduvodněných postojů a stanovisek, které si lidé osvojují docela nenápadně pod vlivem okolí nebo je převezmou od nějaké „autority“. Pomocí předsudků pak lépe překonáváme obtíže, které provázejí formování vlastního názoru na něco, co se poněkud vymyká našemu zaběhnutému vidění okolního světa. Jakmile je lidem něco nějak cizí, otevírá se možnost pro vznik postoje, jehož jádrem je nedůvěra k odlišnostem, odchylkám, nepřátelství, strach, až nenávisť k nim a který se označuje jako xenofobie.⁽²⁾

Předsudky a stereotypy sehrávají roli při vzájemné percepci etnik a národů a tím i při jejich soužití. Běžně se mohou šířit všemi formami masové komunikace, mohou být obsaženy v knihách, dokonce i učebnicích, v politice mohou posloužit k manipulaci veřejného mínění.⁽⁵⁾

6.1 Co nám může pomoci oprostít se od předsudků a stereotypů

Seznámit se ze základními informacemi o hodnotách, tradicích, zvycích a způsobech života a chování některých cizinců. Proč a z jakých důvodů k nám vlastně přicházejí?

Poněvadž poznání těchto faktů a skutečností je velmi důležité a prospěšné k vzájemnému porozumění, pochopení, toleranci, odstranění stereotypů a předsudků a překonávání dalších bariér mezi majoritou a minoritou.

Stále si uvědomovat, že historie a životní podmínky národnostních minorit nebo etnických skupin migrantů a cizinců, a tedy i jejich tradice, hodnoty a zkušenosti mohou být odlišné od hodnot české majority.

Nezapomínat na skutečnost, že žijí - li dvě skupiny s rozlišnými vzorci chování vedle sebe, stává se jiný hodnotový systém příčinou komplikovaného soužití. Proto však uvažovat o rozdílných hodnotách, které stojí v pozadí rozdílných projevů. Zda se může menšina vzdát svých hodnot, musí se za každou cenu přizpůsobit, zda potom neztratí svou původní identitu a bude někam patřit apod.

Ve své vůli minimalizovat vědomí skupinových odlišností, naučit se žít pospolu, vytvořit atmosféru vstřícnosti, podpory, tolerance, ocenění. Čím více bude sociálních kontaktů, tím slabší bude nedůvěra spojená s předsudky a stereotypy.

7 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A JEJÍ VÝZNAM V SOUČASNÉ I BUDOUCÍ SPOLEČNOSTI

Multikulturní výchova má významné místo v současné i budoucí společnosti založené na multikulturních vztazích, zejména pro mladé lidi, kteří se připravují pro život v prostředí, v němž se setkávají a budou se ve stále větší míře setkávat s příslušníky jiných národností, etnik, ras, náboženství, s lidmi jiného životního stylu a jiných uznávaných hodnot. Má rozvíjet porozumění žáků sobě samým a hodnotám své kultury, podpořit jejich integraci v širším multikulturním prostředí při zachování vlastní kulturní identity, spolu s respektováním základních lidských a občanských práv a mravních hodnot. Škola má při působení na žáky v tomto směru funkci vzdělávací i výchovnou.

Multikulturní výchova se zaměřuje zejména na oblasti: kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ, podpora multikulturality.

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností, postojů a hodnot má zejména pomoci:

- chápat, že všichni lidé jsou odlišné osobnosti s individuálními zvláštnostmi, bez ohledu na svůj původ,
- respektovat jedinečnost, důstojnost a neopakovatelnost života, chápat lidskou bytost jako nedílnou jednotu tělesné a duševní stránky osobnosti, ale i jako součást etnika,
- poznávat a ctít jazykové zvláštnosti různých etnik v dnešním multijazykovém a multikulturním světě,
- chápat, že všichni lidé mají právo žít společně a spolupracovat,
- zdokonalovat své jazykové a komunikativní kompetence v mateřském jazyce a osvojit si cizí jazyk jako základní prostředek komunikace a mezinárodní kooperace,
- uvědomovat si důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích, chápat člověka jako společenskou bytost a znát hlavní typy sociálních útvarů,
- uvědomovat si význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti,
- utvářet si představu o pojmu lidská solidarita a zaujímat adekvátní etické postoje v kritických fázích života, rozlišovat pozitivní asertivitu od bezohledné a egoistické seberealizace,

- znát a v životní praxi uplatňovat principy slušného chování (společenské etikety), základní morální normy, aplikovat je ve vlastním životě a umět aktivně čelit projevům amorality,
- rozumět podstatě nejzávažnějších sociálně patologických jevů i jejich důsledkům pro společnost,
- respektovat skutečnost, že každý člověk pochází z nějakého etnika a ztotožňovat se s názorem, že všechny etnické skupiny jsou rovnocenné,
- umět charakterizovat základní pojmy multikulturní terminologie (národ, kultura, etnicita, identita, asimilace, kulturní pluralismus, globalizace, xenofobie, rasismus, netolerance a extremismus), znát nejvýznamnější národní symboly a zásady jejich používání,
- získat prostřednictvím jazykového vzdělávání vědomosti, praktické dovednosti a přehled o sociokulturním prostředí dané jazykové oblasti, znát hlavní autory, žánry a díla domácí a světové literatury, kultury a umění,
- dokázat objasnit obsah pojmů majorita a minorita, sociální smír aj., mít představu o postavení národnostních menšin,
- rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti, umět vysvětlovat příčiny xenofobie v minulosti i současnosti,
- uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské) intolerance s demokracií,
- vnímat multikulturalitu jako prostředek vzájemného obohacování různých etnik,
- chápat fakt, že obyvatelstvo naší planety Země (Evropy, ČR) je složeno z mnoha rasových, etnických a náboženských skupin a všechny mají právo na existenci a musejí být podporovány,
- znát nejdůležitější mezinárodní organizace k podpoře multikulturality a orientovat se v jejich funkcích,
- uvědomovat si kladné i záporné stránky globalizačního procesu, znát legitimní prostředky vyjádření svého postoje k tomuto jevu, rozlišovat mezi lokálními, národními, regionálními a globálními historickými procesy,

- chápat, respektovat a aktivně hájit myšlenku, že každý jedinec má odpovědnost za to, aby byla odstraněna diskriminace a předsudky vůči etnickým skupinám,
- užívat aktivně cizího jazyka jako nástroje celoživotního vzdělávání, chápat význam cizího jazyka pro pracovní aktivity a osobní život,
- vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na přetváření společnosti, aby lépe sloužila také zájmům minoritních etnických skupin,
- znát nejdůležitější dokumenty upravující otázku lidských práv a umět principy těchto dokumentů aplikovat v reálných životních situacích,
- chápat a zastávat základní myšlenky demokracie, respektovat principy fungování demokracie jako politického systému a aktivně je prosazovat v praxi. ⁽²⁴⁾

Na rozdíl od nás, dospělých, děti a mládež velmi otevřeně a vstřícně přijímají nové hodnoty, názory, nemají zábrany vidět svět kolem sebe z různých úhlů a pohledů. Mladí lidé jsou mnohem tolerantnější k přijímání odlišností, které s sebou jiné kultury přinášejí. Proto je velmi důležité předávat mladým nové informace, poznatky, zkušenosti a dovednosti. Je však velmi důležité, jakým způsobem tyto budeme předávat. I my (ať už jsou to rodiče, vychovatelé, učitelé a ostatní) se musíme oprostít zejména od některých předsudků a stereotypů spojených s postoji k cizincům. Je k tomu potřeba hodně trpělivosti, odvahy jednat a myslet jinak, než jsme byli zvyklí. Celý svět se za poslední desetiletí tolik zmenšil propojením médií a cestováním, že již není vyhnutí před změnou pohledu na naše sousedy, národy a jejich kultury. ⁽²⁾

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 ÚVOD

Jelikož jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně – Univerzitního institutu – studijní obor sociální pedagogika a současně jsem zaměstnána jako policejní inspektor Oblastního ředitelství Služby cizinecké a pohraniční policie, Oddělení pátrání a eskort Uherské Hradiště, zajímá mě, jak se státní občané České republiky (dále jen „našinci“) stavějí k problematice novodobé migrace a integrace cizinců a národnostních menšin v naší republice. Kladla jsem si otázky: „Vědí našinci, co znamenají pojmy, jako je např. migrace osob, cizinec, multikulturní společnost? Z jakých důvodů se domnívají, že cizinci migrují? Zastávají názor, že jsou cizinci zdrojem nových nákaz, nemocí, že jim berou práci? Nebo že naopak mohou být pro naši společnost přínosem? Se kterými cizinci se ve svém běžném životě nejčastěji setkávají? Čeho si na těchto lidech nejvíce cení, ba naopak odsuzují? To je jen částečný výčet otázek, nad kterými se často zamýšlím, zejména při výkonu svého povolání, při setkávání se s cizinci i našinci a jednání s nimi, ať už z pozice své funkce nebo pozice běžného občana – člověka s určitými zkušenostmi, znalostmi, vnímáním, uznávanými hodnotami, názory, postoji apod.

Ještě před zahájením průzkumu jsem se na tyto otázky snažila odpovědět – konstatovat určité závěry (tvrzení): „Asi jen jedna třetina občanů - našinců je schopna správně definovat pojmy, se kterými se v souvislosti s problematikou cizinců a národnostních menšin můžeme setkat. Polovina zastává názor, že cizinci vstupují na naše území legálně a druhá polovina názor, že nelegálně. Většina občanů se domnívá, že lidé opouštějí svou vlast z ekonomických důvodů, nejsou pro naši zemi zdrojem nových nákaz a nemocí a nepřipravují našince o práci. Ve svém životě a okolí se našinci nejčastěji setkávají s Vietnamci, Slováky, Poláky a Ukrajinci. Na těchto lidech si nejvíce cení pracovitosti, soudržnosti a vytrvalosti a smyslu pro rodinu, zejména u vietnamské komunity. Naopak za odsouzení hodné vlastnosti považují kriminalitu a jinou trestnou činnost, a to zejména u ukrajinské a ruské komunity. Při hodnocení cizinců a zaujímání postojů k těmto lidem je většina našinců ovlivněna předsudky a stereotypy. Existenci odlišných, zvyků, hodnot a tradic vztahujících se k cizincům a národnostním menšinám hodnotí většina našinců spíše pozitivně. Cizinci, kteří se na našem území zdržují legálně za účelem zaměstnání jsou pro naši společnost určitě přínosem. Polovina dotázaných neví, jaká legislativa upravuje pobyt cizinců – migrantů na území ČR, práva a postavení národnostních menšin, jejich ochranu

apod. Integrovat cizince a národnostní menšiny do naší společnosti se však stále moc nedaří“.

Poté jsem sestavila dotazník, který jsem rozdala náhodným spoluobčanům – našincům, pomocí kterého jsem zjišťovala odpovědi na mé otázky a současně ověřovala své závěry (konstatování). Zároveň mně tyto odpovědi posloužily jako podklady k tomu, abych se pokusila odpovědět na hlavní problematiku mého průzkumu: „Migrace a integrace z pohledu našinců“. Otázky v dotazníku jsem se snažila formulovat tak, aby úzce souvisely s problematikou průzkumu i teoretickou částí mojí bakalářské práce.

9 METODOLOGIE – ZÍSKÁVÁNÍ DAT

9.1 Vzorek a metoda jeho výběru

Pro svůj průzkum jsem zvolila náhodný výběr osob: ženy a muže ve věku 26 – 56 let, kdy průměrný věk osob činil 43 let.

9.2 Metoda získávání dat

Ke sběru dat umožňujícímu získání potřebných poznatků byla použita písemná forma zjišťování - anonymní dotazník, s jehož pomocí můžeme hromadně a poměrně rychle zjišťovat informace, kdy otázky by měly být srozumitelné a jednoznačné, pro respondenta zajímavé, uzavřené. Proto kromě tří otázek otevřených, byly všechny ostatní otázky formulovány jako uzavřené. Dotazník je metoda nezasahující příliš do soukromí respondenta a zajišťuje tak nezneužitelnost poskytnutých položek. Proto nebyly vynucovány údaje, jako je jméno a příjmení a dosažené vzdělání, které si myslím, že by mohly oslabit návratnost dotazníku.

Vzorek populace, na kterém byl proveden tento průzkum je poměrně malý. Dotázáno bylo 50 občanů – respondentů z Uherského Hradiště či přilehlých měst a obcí. Sběr dat byl realizován v měsících březnu a dubnu 2006. Doba pro vyplňování nebyla striktně určena, pouze bylo požádáno o navrácení dotazníku v co nejbližší možné době. Průzkumník byl přítomen pouze při zadávání.

Průzkum byl zvolen kvantitativní, s proměnnými vztahujícími se k jedinci (subjektu): jeho individuálním zkušenostem, názorům, pojetím apod.

K celkové přehlednosti průzkumu slouží řada tabulek a grafů, které zajišťují srozumitelné podání výsledků či dat.

Završením průzkumu je stanovení závěrů (konstatování). Bylo prováděno pomocí střední hodnoty proměnných = aritmetický průměr, pomocí kterého můžeme jasně odhalit jakost původních konstatování.

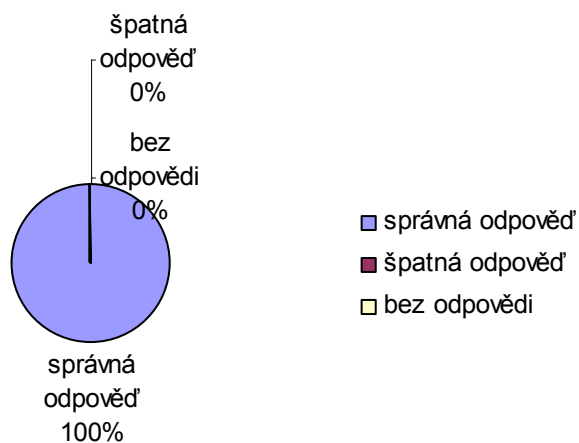
10 VÝSLEDKY PRŮZKUMU

10.1 Otázka č. 1 - Pokuste se stručně a výstižně definovat pojmy: migrace, cizinec, multikulturní společnost.

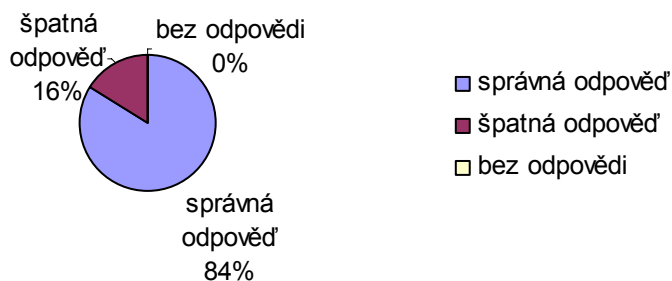
Tab. 1 Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 1 a její grafické znázornění

pojmy:	počet správných odpovědí	%	počet špatných odpovědí	%	bez odpovědi	%
migrace osob	50	1	0	0	0	0
cizinec	42	8	8	1	0	0
multikulturní společnost	44	8	2	4	4	8

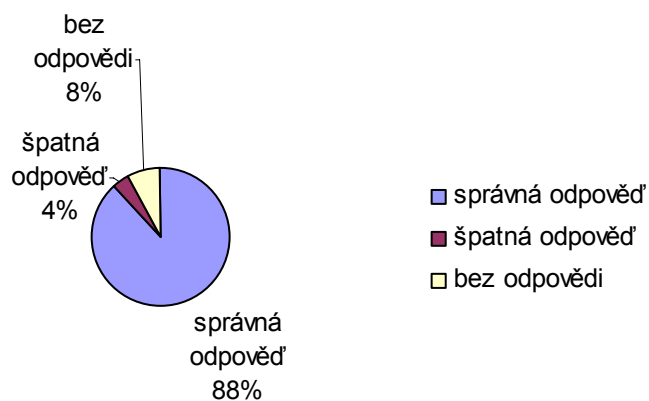
Grafické znázornění pojmu migrace osob

Grafické znázornění pojmu cizinec

Grafické znázornění pojmu multikulturní společnost

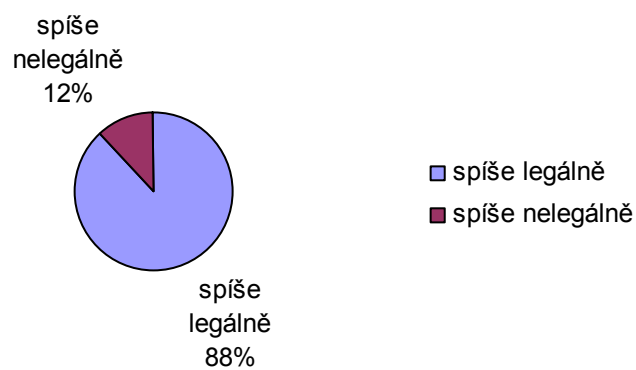
Z tabulek a grafů je viditelné, že většina respondentů se dokázala správně vyjádřit k pojmům migrace osob (100% správných odpovědí, resp. vyjádření), cizinec (84% správných odpovědí, resp. vyjádření) a multikulturní společnost (88% správných odpovědí, resp. vyjádření).

10.2 Otázka č. 2 - Domníváte se, že většina cizinců – migrantů vstupuje na území České republiky spíše legálně nebo spíše nelegálně ?

Tab. 2. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 2 a její grafické znázornění

vstup na území ČR:	počet odpovědí:	%
spíše legálně	44	88
spíše nelegálně	6	12

Grafické znázornění

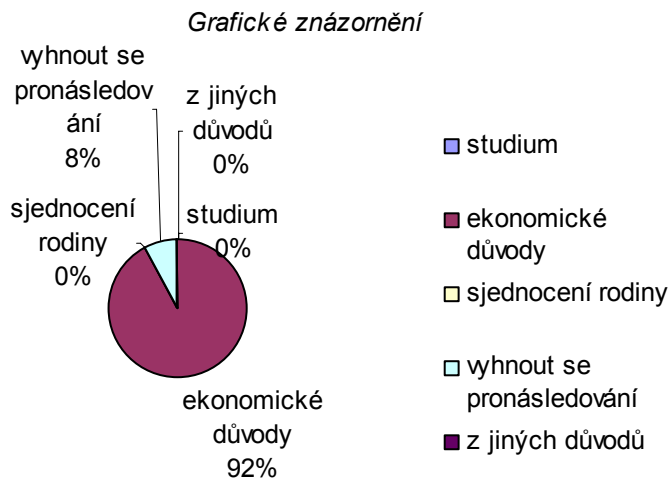

Celých 88% dotázaných se domnívá, že cizinci vstupují na naše území spíše legálně. Pouze 12% dotázaných si myslí, že se jedná o vstup spíše o nelegální.

10.3 Otázka č. 3 – Z jakého důvodu si myslíte, že lidé nejčastěji opouštějí svou vlast.

Tab. 3. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 3 a její grafické znázornění

důvody migrace:	počet odpovědí	%
studium	0	0
ekonomické důvody	46	92
sjednocení rodiny	0	0
vyhnout se pronásledování	4	8
z jiných důvodů	0	0

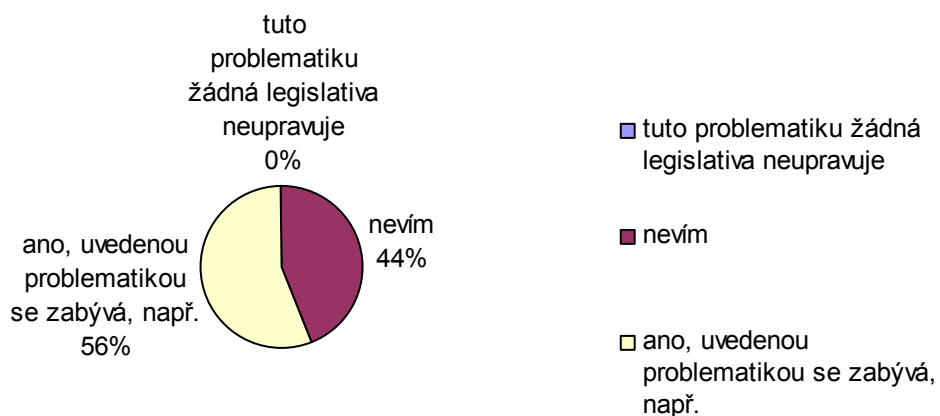
Převážná většina dotázaných (tj. 92%) si myslí, že lidé opouštějí svou vlast zejména z ekonomických důvodů. Jen 8% dotázaných se domnívá, že je to z důvodů pronásledování. Ostatní důvody nebyly uváděny vůbec.

10.4 Otázka č. 4 - Dokázali byste uvést, jaká legislativa upravuje pobyt cizinců - migrantů na území ČR, práva a postavení národnostních menšin, jejich ochranu apod. ?

Tab. 4. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 4 a její graf. znázornění

výběr z odpovědí:	počet odpovědí:	%
tuto problematiku žádná legislativa neupravuje	0	0
nevím	22	44
ano, uvedenou problematikou se zabývá, např.	28	56

Grafické znázornění

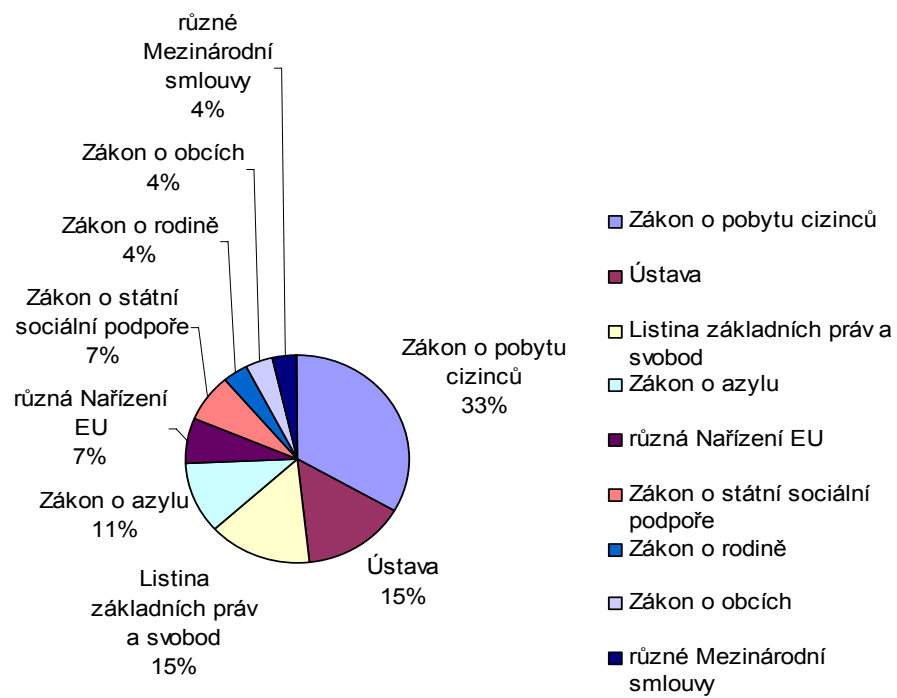
Co se týče znalosti legislativy, která upravuje pobyt cizinců - migrantů na území ČR, jejich práva, postavení, ochranu apod., dá se konstatovat, že přibližně polovina dotázaných neví, jaká legislativa tuto problematiku upravuje. Druhá polovina uváděla nejčastěji Zákon o pobytu cizinců, Ústavu ČR, Listinu základních práv a svobod a Zákon o azylu. V menší míře se v odpovědích objevovala různá nařízení EU (blíže nespecifikována), Zákon o státní sociální podpoře, Zákon o rodině, Zákon o obcích a různé mezinárodní smlouvy

(blíže nespecifikovány) – viz níže uvedená tabulka a grafické zobrazení. Nikdo z dotázaných si nemyslí, že by se touto problematikou žádná legislativa nezabývala.

Tab. 5. Legislativa uváděna v případě kladných odpovědí a její grafické znázornění

legislativa:	kolikrát bylo uvedeno	%
Zákon o pobytu cizinců	18	33
Ústava	8	15
Listina základních práv a svobod	8	15
Zákon o azylu	6	11
různá Nařízení EU	4	7
Zákon o státní sociální podpoře	4	7
Zákon o rodině	2	4
Zákon o obcích	2	4
různé Mezinárodní smlouvy	2	4

Grafické znázornění

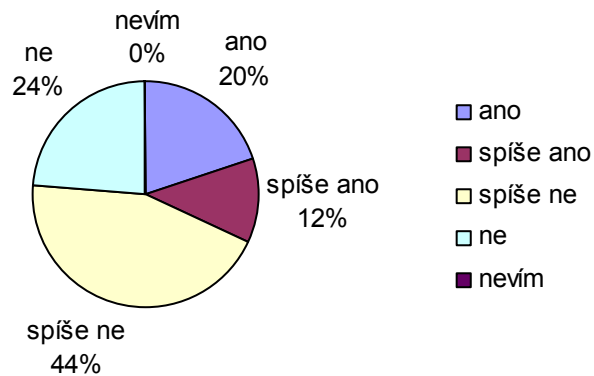

10.5 Otázka č. 5 - Myslíte si, že cizinci přicházející do České republiky mohou být zdrojem nových nález a nemocí?

Tab. 6. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 5 a její grafické znázornění

výběr z odpovědí:	počet odpovědí:	%
ano	10	20
spíše ano	6	12
spíše ne	22	44
ne	12	24
nevím	0	0

Grafické znázornění

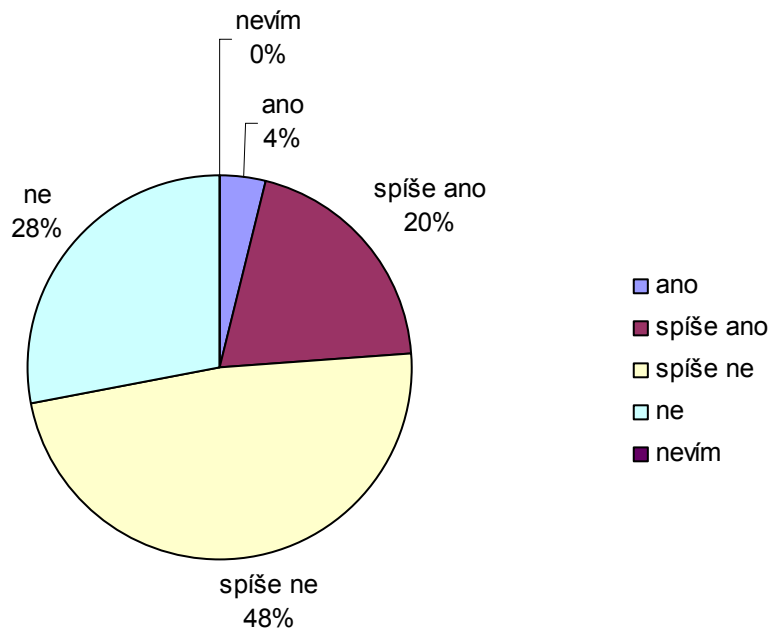
Z uvedených odpovědí vyplývá, že asi jedna třetina dotázaných zastává názor, že cizinci k nám přicházející jsou zdrojem nových nález a nemocí. Zbylí dotázaní (celých 68%) zastávají názor opačný.

10.6 Otázka č. 6 - Souhlasíte s tvrzením, že cizinci - migranti připravují našince o práci?

Tab. 7. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 6 a její grafické znázornění

výběr z odpovědí:	počet odpovědí:	%
ano	2	4
spíše ano	10	20
spíše ne	24	48
ne	14	28
nevím	0	0

Grafické znázornění

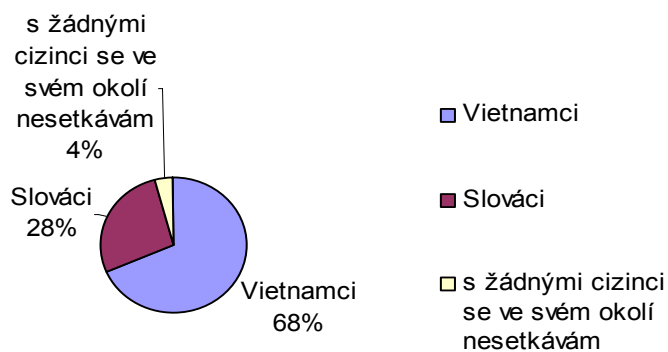
Většina dotázaných (celé tři čtvrtiny) si nemyslí, že by cizinci - migranti připravovali našince o práci. Pouhá čtvrtina dotázaných zastává názor opačný.

10.7 Otázka č. 7 - Se kterou skupinou cizinců - migrantů se ve vašem okolí setkáváte nejčastěji ?

Tab. 8. Tabulka četnosti odpovědí na otázku č. 7 a její grafické znázornění

skupiny cizinců:	uvedlo dotázaných respondentů:	%
Vietnamci	34	68
Slováci	14	28
s žádnými cizinci se ve svém okolí neseťkávám	2	2

Grafické znázornění

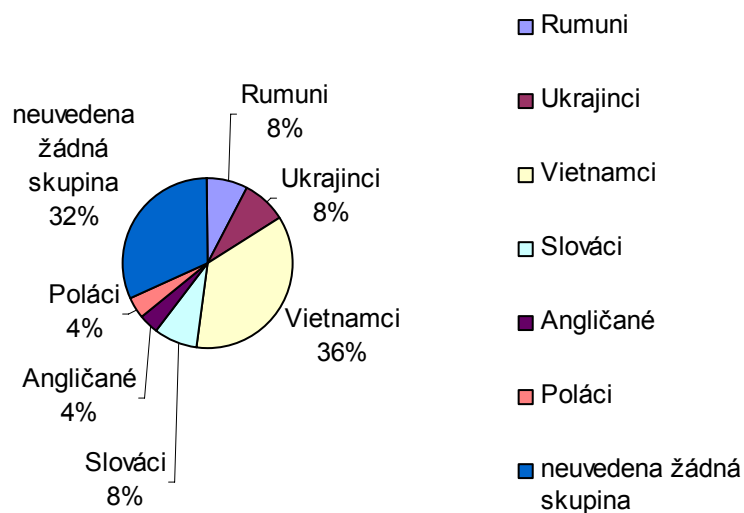
Z uvedených odpovědí znázorněných v tabulce a grafu je zřejmé, že se naši ve svém okolí setkávají nejčastěji s Vietnamci (68%). Po té jsou uváděni Slováci (28%). Jsem však překvapena odpověďmi, že se dotázaní s žádnými cizinci ve svém okolí neseťkávají (2%).

10.8 Otázka č. 8 - Vyberte si jednu skupinu cizinců žijících v České republice a vlastnosti, kterých si u této skupiny ceníte; kterými by mohli být nejen vám, ale i ostatním lidem příkladem:

Tab. 9. Tabulka četnosti odpovědí na otázku č. 8 a její grafické znázornění

skupiny cizinců:	uvedlo dotázaných respondentů:	%
Rumuni	4	8
Ukrajinci	4	8
Vietnamci	18	36
Slováci	4	8
Angličané	2	4
Poláci	2	4
neuveдена žádná skupina	16	32

Grafické znázornění

Tab. 10. Skupiny cizinců a vlastnosti, kterých si dotázaní nejvíce cení

skupiny cizinců:	vlastnosti, kterých si dotázaní cení:
Rumuni	pracovitost
Ukrajinci	pracovitost, loajalita
Vietnamci	pracovitost, loajalita, skromnost, obchodní duch, vytrvalost, cílevědomost, smysl pro rodinu, houževnatost, soudržnost, snaha přizpůsobit se
Slováci	pracovitost, snaha o začlenění, rodinná soudržnost, přizpůsobivost.
Angličané	pořádek, klid, úspěch
Poláci	srdečnost, vstřícnost, otevřenost

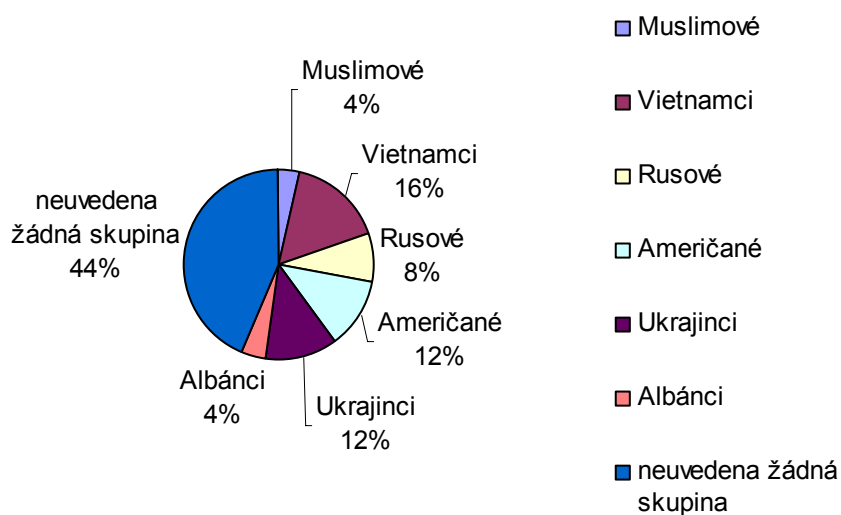
Nejvíce dotázaných (36%) uvedlo, že si nejvíce cení vlastností, jako jsou: pracovitost, loajalita, skromnost, obchodní duch, vytrvalost, cílevědomost, smysl pro rodinu, houževnatost, soudržnost a snaha přizpůsobit se, a to u Vietnamců.

10.9 Otázka č. 9 - Vyberte si jednu skupinu cizinců žijících v České republice a vlastnosti, které jsou u této skupiny dle vašeho názoru odsouzeníhodné, nepřijatelné:

Tab. 11. Tabulka četnosti odpovědí na otázku č. 9 a její grafické znázornění

skupiny cizinců:	uvedlo dotázaných respondentů:	%
Muslimové	2	4
Vietnamci	8	16
Rusové	4	8
Američané	6	12
Ukrajinci	6	12
Albánci	2	4
neuveдена žádná skupina	22	44

Grafické znázornění

Tab. 12. Skupiny cizinců a vlastnosti, které dotázaní odsuzují

skupiny cizinců:	vlastnosti, které dotázaní odsuzují:
Muslimové	kvůli své víře jsou ochotni zabít
Vietnamci	izolovanost, nekomunikativnost, vypočítavost, nepořádnost, podkopávání naší ekonomiky neplacením daní a prodejem padělaného zboží
Rusové	nelegální a protizákonná činnost, neschopnost přizpůsobit se.
Američané	nevstřícnost, nabubřelost, nekomunikativnost, právo silnějšího, arogance, pocit vlastní výjimečnosti
Ukrajinci	agresivita, trestná činnost (gangy, mafie)
Albánci	organizovaný zločin, kriminalita

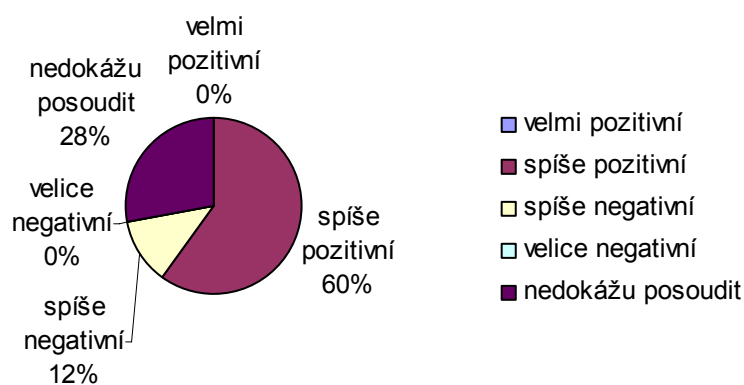
Na tuto otázku neodpovědělo celých 44% dotázaných. Z těch, kdo odpověděli, byly uváděny jako nejvíce odsouzení hodné vlastnosti izolovanost, nekomunikativnost, vypočítavost, nepořádnost, podkopávání naší ekonomiky neplacením daní a prodejem padělaného zboží u Vietnamců (16%); nelegální a protizákonná činnost a neschopnost přizpůsobit se u Rusů (12%) a nevstřícnost, nabubřelost, nekomunikativnost, právo silnějšího, arogance a pocit vlastní výjimečnosti u Američanů (12%).

10.10 Otázka č. 10 - Existenci odlišných zvyků, tradic a hodnot, které se vztahují k národnostním menšinám a cizincům u nás považujete za pozitivum či negativum ?

Tab. 13. Tabulka četnosti odpovědí na otázku č. 10 a její grafické znázornění

výběr z odpovědí:	počet odpovědí:	%
velmi pozitivní	0	0
spíše pozitivní	30	60
spíše negativní	6	12
velice negativní	0	0
nedokážu posoudit	14	28

Grafické znázornění

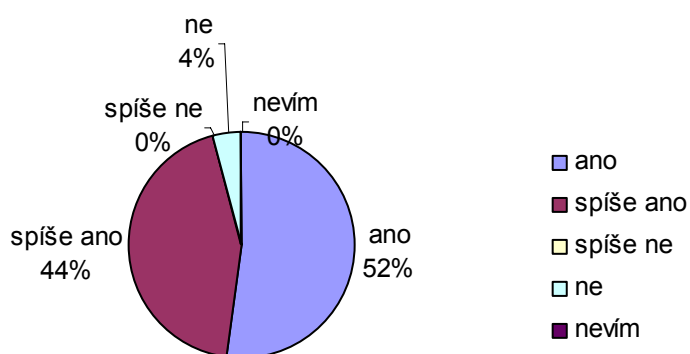
Existenci odlišných zvyků, tradic a hodnot u nás považuje za spíše pozitivní jev celých 60% dotázaných. Jen 12% dotázaných tuto existenci chápe spíše negativně. Celých 28% dotázaných (což je skoro třetina) však existenci odlišných zvyků, tradic a hodnot jako pozitivní či negativní jev nedokázala posoudit.

10.11 Otázka č. 11 - Mohou být cizinci, zdržující se na území ČR legálně za účelem zaměstnání či podnikání, pro společnost přínosem?

Tab. 14. Tabulka četnosti odpovědí na otázku č. 11 a její grafické znázornění

výběr z odpovědí:	počet odpovědí:	%
ano	26	52
spíše ano	22	44
spíše ne	0	0
ne	2	4
nevím	0	0

Grafické znázornění

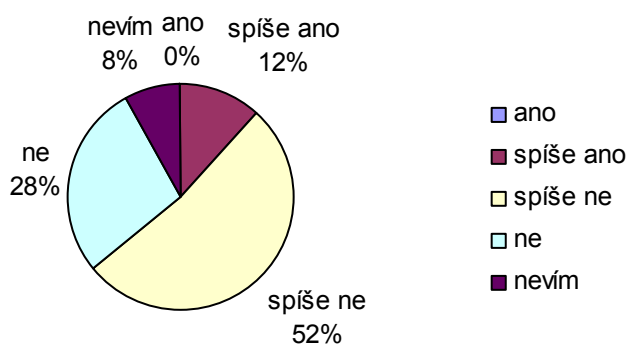
Téměř většina dotázaných (96%) vidí cizince, kteří se zdržují na našem území legálně za účelem zaměstnání či podnikání, jako přínos pro naši společnost. Pouhé 4 % dotázaných si myslí, že tomu tak není.

10.12 Otázka č. 12 – Necháváte se při hodnocení cizinců, vytváření si vlastních postojů, stanovisek, vztahů, názorů apod. ovlivňovat předsudky ?

Tab. 15. Tabulka četnosti odpovědí na otázku č. 12 a její grafické znázornění

výběr z odpovědí:	počet odpovědí:	%
ano	0	0
spíše ano	6	12
spíše ne	26	52
ne	14	28
nevím	4	8

Grafické znázornění

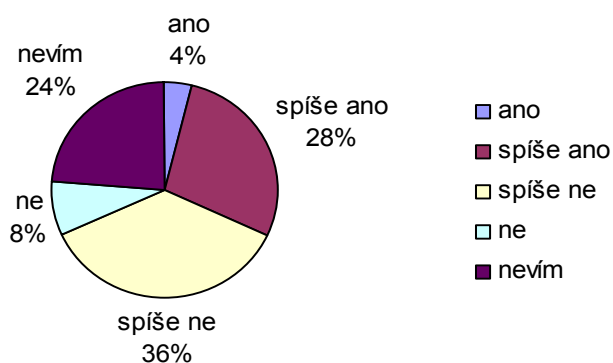
Převážná většina dotázaných (80%) uvádí, že se spíše nebo vůbec nenechává při hodnocení cizinců a vytváření si vlastních postojů, vztahů, stanovisek a názorů ovlivňovat předsudky. Pouhých 12% uvedlo odpověď spíše ano. 8% z dotázaných neví, zda je ovlivněno či nikoli.

10.13 Otázka č. 13 - Myslíte si, že se naší vládě daří vytvářet podmínky pro plnohodnotné začlenění imigrantů do společnosti (zejména v oblasti vzdělávání, kvalifikace, zaměstnávání, bydlení, sociálního zabezpečení, zachování svojí kultury, tradic apod.) ?

Tab. 16. Tabulka četnosti odpovědí na otázku č. 13 a její grafické znázornění

výběr z odpovědí:	počet odpovědí:	%
ano	2	4
spíše ano	14	28
spíše ne	18	36
ne	4	8
nevím	12	24

Grafické znázornění

Asi jedna třetina dotázaných (32%) zastává názor, že se naší vládě daří nebo spíše daří vytvářet podmínky pro plnohodnotné začlenění imigrantů do společnosti (ať už se jedná o oblast vzdělávání, kvalifikace, zaměstnávání, bydlení, sociálního zabezpečení, zachování svojí kultury a tradic apod.). 44% dotázaných ale spíše zastává názor, že se tyto podmínky naší vládě vytvářet spíše nedaří nebo nedaří. 24% dotázaných neví zda ano či ne.

ZÁVĚR

Jak jsem zmínila již v úvodu mojí bakalářské práce s názvem: „Novodobá migrace – cizinci v ČR“, zaměřila jsem se v její teoretické části především na poskytnutí základních a stručných informací z multikulturního prostředí – definice nejdůležitějších základních pojmů, právní kontext, stručnou specifikaci cizinců, jejich adaptaci a integraci, předsudky a stereotypy a význam multikulturní výchovy v naší společnosti.

Na obsah (témata) teoretické části navazuje část praktická – průzkum, kterým je práce završena.

Na začátku průzkumu jsem si kladla otázky a k nim konstatovala určitá tvrzení (závěry), po provedení průzkumu musím však zkonstatovat následující (*psáno kurzívou*):

- Asi jen jedna třetina občanů - našinců je schopna správně definovat pojmy, se kterými se v souvislosti s problematikou cizinců a národnostních menšin můžeme setkat.

Ne pouze jedna třetina, jak jsem se domnívala, ale převážná většina dotázaných je schopna vyjádřit se správně k daným pojmům (migrace, cizinec, multikulturní společnost), se kterými se můžeme v souvislosti s problematikou cizinců a národnostních menšin často setkat.

- Polovina zastává názor, že cizinci vstupují na naše území legálně a druhá polovina názor, že nelegálně.

Také většina dotázaných zastává názor, že na naše území vstupují cizinci legálně.

- Většina občanů se domnívá, že lidé opouštějí svou vlast z ekonomických důvodů, nejsou pro naši zemi zdrojem nových nález a nemocí a nepřipravují našince o práci.

Moje konstatování, že lidé opouštějí svou vlast zejména z ekonomických důvodů, bylo potvrzeno. Zaráží mě však, že ani v jednom případě nebyl uveden jako důvod sjednocení rodiny a studium. Také jsem byla překvapena zjištěním, že celá jedna třetina dotázaných si myslí, že přicházející cizinci mohou být zdrojem nových nález a nemocí. Už si však většina dotázaných nemyslí, tak jak tomu bylo dříve, že je cizinci připravují o práci.

- Ve svém životě a okolí se našinci nejčastěji setkávají s Vietnamci, Slováky, Poláky a Ukrajinci. Na těchto lidech si nejvíce cení pracovitosti, soudržnosti, vytrvalosti a smyslu pro rodinu, zejména u vietnamské komunity.

Ve svém okolí se dotázaní nejčastěji setkávají s Vietnamci a Slováky. Na těchto lidech si nejvíce cení zejména pracovitosti, loajality, skromnosti, obchodního ducha, vytrvalosti, cílevědomosti, smyslu pro rodinu, houževnatosti, soudržnosti a snahy přizpůsobit se u Vietnamců.

- Naopak za odsouzení hodné vlastnosti považují kriminalitu a jinou trestnou činnost, a to zejména u ukrajinské a ruské komunity.

Naopak za odsouzení hodné vlastnosti považují zejména nekomunikativnost, vypočítavost, nepořádnost, podkopávání naší ekonomiky neplacením daní a prodejem padělaného zboží opět u Vietnamců. V menší míře se již zmiňují o nelegální a protizákonné činnosti a neschopnosti přizpůsobit se u Rusů a nevstřícnosti, nabubřelosti, nekomunikativnosti, právu silnějšího, aroganci a pocitu vlastní výjimečnosti u Američanů. Já jsem se však domnívala, že nejsilněji bude zastoupena ruská a ukrajinská komunita. Hodně jsem byla zaskočena uváděním a hodnocením Američanů, kteří získali stejné procentuelní zastoupení jako Ukrajinci, a dokonce vyšší procentuelní zastoupení než Rusové.

- Při hodnocení cizinců a zaujímání postojů k těmto lidem je většina našinců ovlivněna předsudky a stereotypy.

Převážná většina dotázaných uvádí, že se spíše nebo vůbec nenechává při hodnocení cizinců a vytváření si vlastních postojů, vztahů, stanovisek a názorů ovlivňovat předsudky, čímž se nepotvrdilo moje konstatování, kdy jsem předpokládala zcela opačný výsledek.

- Existenci odlišných zvyků, hodnot a tradic vztahujících se k cizincům a národnostním menšinám hodnotí většina našinců spíše pozitivně.

Asi dvě třetiny dotázaných vnímají existenci odlišných zvyků, hodnot a tradic pozitivně. Já jsem se domnívala, že takto to bude vnímat většina dotázaných.

- Cizinci, kteří se na našem území zdržují legálně za účelem zaměstnání, jsou pro naši společnost určitě přínosem. Polovina dotázaných neví, jaká legislativa upravuje pobyt cizinců – migrantů na území ČR, práva a postavení národnostních

menšin, jejich ochranu apod. Integrovat cizince a národnostní menšiny do naší společnosti se však stále moc nedaří.

Nemýlila jsem se však v konstatování, že cizinci, zdržující se na našem území legálně za účelem zaměstnání či podnikání, jsou pro naši společnost přínosem; že přibližně polovina dotázaných neví, jaká legislativa upravuje pobyt cizinců – migrantů na území ČR, práva a postavení národnostních menšin, jejich ochranu apod. a že se naší vládě spíše nedaří integrovat cizince a národnostní menšiny do naší společnosti.

Zjištění, která mně tento průzkum přinesl, pro mě byla mnohdy překvapující. Rozhodně to však byla zjištění užitečná, zejména v souvislosti s mojí prací, kterou vykonávám. Ráda bych se touto problematikou zabývala i do budoucna.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- (1) BUDILOVÁ, L., HIRT, T. *Policista v multikulturním prostředí*. 1. vyd. Praha: b.n., 2005. ISBN: 80-7178-678-0
- (2) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál: 2002. ISBN: 80-7178-285-8
- (3) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšina a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál: 2001. ISBN: 80-7178-648-9
- (4) HLADÍK, J. *Společenské vědy v kostce pro střední školy*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment: 1996. ISBN: 80-7200-044-6
- (5) PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova : teorie, praxe, výzkum*. 1. vyd. Praha: ISV: 2001. ISBN: 80-85866-72-2
- (6) VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál: 2002. ISBN: 80-7178-678-0
- (7) *Usnesení vlády České republiky ze dne 11. prosince 2000 č. 1266: o realizaci Zásad koncepce integrace cizinců na území České republiky* [online]. Dostupný z WWW:
<http://www.mvcr.cz/azyl/integrace2/koncepce/zajisteni/usneseni/uv1266_00.pdf>
>
- (8) HAIŠMAN, T. *Možnosti integrace cizích státních příslušníků na území ČR* [online]. Dostupný z WWW:
<<http://www.mvcr.cz/azyl/integrace2/nks01/prispevek6.pdf>>
- (9) TROMBÍK, P. *Integrace specifických skupin imigrantů v České republice* [online]. Dostupný z WWW:
<<http://www.mvcr.cz/azyl/integrace2/nks01/prispevek7.pdf>>
- (10) *Integrace cizinců* [online]. Dostupný z WWW:
<<http://www.mvcr.cz/azyl/integrace2.html>>
- (11) LINHART, J., PETRUSEK, A., VODÁKOVÁ, H., (coeds.). *Velký sociologický slovník*. I. díl. I. svazek A-O. 1. vyd. Praha: Karolinum: 1996. ISBN: 80-7184-164-1 (1. svazek). ISBN: 80-7184-311-3 (soubor)

- (12) *Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů.* Parlament České republiky. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>
- (13) *Úmluva o právním postavení uprchlíků:* Sdělení č. 208/1993 Sb. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>
- (14) *O mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace:* Vyhláška č. 95/1974 Sb. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>
- (15) *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod:* Sdělení č. 209/1992 Sb. Federální ministerstvo zahraničních věcí. Změna: 41/1996 Sb., 243/1998 Sb. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>
- (16) *Ústavní zákon č. 23/1991 ze dne 9. ledna 1991, kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod.* Změna: 162/1998 Sb. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>
- (17) *Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.* Národní shromáždění. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>
- (18) *Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.* Parlamentu České republiky. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>

- (19) *Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.* Parlamentu ČR. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>
- (20) *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin:* Sdělení č. 96/1998 Sb. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Praha: ASPI – automatizovaný systém právních informací: © 2005. Dostupný z WWW:
<<http://www.aspi.cz/>>
- (21) *Migrace: Počet cizinců s povoleným pobytem na území České republiky k 31.12.2005.* Dostupný z intranetových stránek Ministerstva vnitra České republiky: <<http://10.8.72.2/statistiky/migrace/051231/statpr.html>>
- (22) *Migrace: Počet cizinců s povoleným pobytem na území České republiky k 31.12.2005: Zlínský kraj.* Dostupný z intranetových stránek Ministerstva vnitra České republiky: <<http://10.8.72.2/statistiky/migrace/051231/tzlinaky.html>>
- (23) *Migrace: Počet cizinců s povoleným pobytem na území České republiky k 31.12.2005 podle krajů.* Dostupný z intranetových stránek Ministerstva vnitra České republiky: <<http://10.8.72.2/statistiky/migrace/051231/kraj.html>>
- (24) *Škola on line – vzdělávací a informační portál pro základní a střední školy. Rámcové a vzdělávací programy. Multikulturní výchova.* [online]. VÚP Praha: 2004. Dostupný z WWW:
<<http://www.skolaonline.cz/scripts/details.php?id=3179.html>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	a podobně
atp.	a tak podobně
č.	číslo
čl.	článek
ČR	Česká republika
mj.	mimo jiné
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
např.	například
odst.	odstavec
OSN	Organizace spojených národů
pozn.	poznámka
RE	Rada Evropy
resp.	respektive
ŘSCPP	Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie
Sb.	sbírka
tj.	to je
tzv.	takzvaný

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 1 a její grafické znázornění.....</i>	<i>50</i>
<i>Tab. 2. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 2 a její grafické znázornění.....</i>	<i>52</i>
<i>Tab. 3. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 3 a její grafické znázornění.....</i>	<i>53</i>
<i>Tab. 4. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 4 a její graf. znázornění.....</i>	<i>54</i>
<i>Tab. 5. Legislativa uváděna v případě kladných odpovědí a její grafické znázornění.....</i>	<i>55</i>
<i>Tab. 6. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 5 a její grafické znázornění.....</i>	<i>57</i>
<i>Tab. 7. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 6 a její grafické znázornění.....</i>	<i>58</i>
<i>Tab. 8. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 7 a její grafické znázornění.....</i>	<i>59</i>
<i>Tab. 9. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 8 a její grafické znázornění.....</i>	<i>60</i>
<i>Tab. 10. Skupiny cizinců a vlastnosti, kterých si dotázaní nejvíce cení.....</i>	<i>61</i>
<i>Tab. 11. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 9 a její grafické znázornění.....</i>	<i>62</i>
<i>Tab. 12. Skupiny cizinců a vlastnosti, které dotázaní odsuzují.....</i>	<i>63</i>
<i>Tab. 13. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 10 a její grafické znázornění.....</i>	<i>64</i>
<i>Tab. 14. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 11 a její grafické znázornění.....</i>	<i>65</i>
<i>Tab. 15. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 12 a její grafické znázornění.....</i>	<i>66</i>
<i>Tab. 16. Tabulka četnosti odpovědi na otázku č. 13 a její grafické znázornění.....</i>	<i>67</i>

SEZNAM PŘÍLOH

P I Statistické údaje

P II Vzor dotazníku

PŘÍLOHA P I: STATISTICKÉ ÚDAJE

1. Vybrané skupiny cizinců s povoleným trvalým pobytem v ČR k 31.12.2005

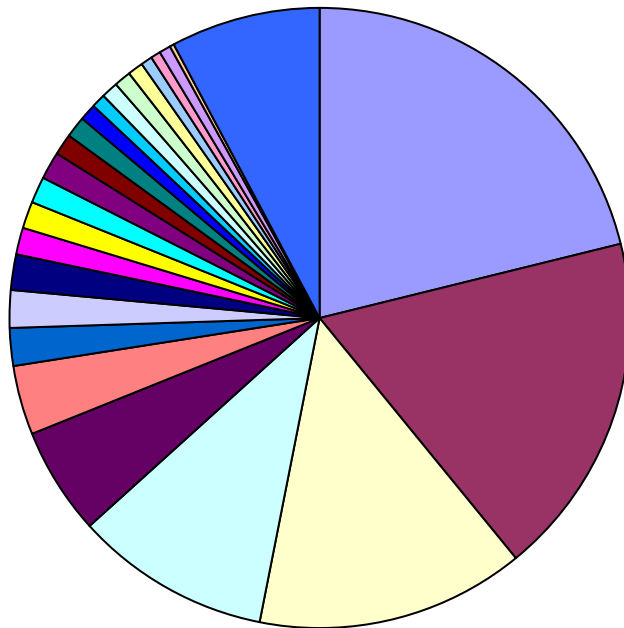
Tab. 17. Vybrané skupiny cizinců s povoleným trvalým pobytem

ČR a její grafické znázornění

Skupiny cizinců:	Počet osob:	Vyjádřeno v %:
Vietnam	23235	21
Slovensko	20227	18
Ukrajina	15334	14
Polsko	11384	10
Rusko	6008	5
Německo	3957	4
Bulharsko	2337	2
USA	2051	2
Rumunsko	1962	2
Svazová republika Jugoslávie	1793	2
Chorvatsko	1524	1
Čína	1470	1
Bosna a Hercegovina	1349	1
Kazachstán	1313	1
Rakousko	1161	1
Itálie	1079	1
Velká Británie	986	1
Bělorusko	951	1
Arménie	906	1
Řecko	752	1
Moldavsko	678	1
Francie	603	1
Makedonie	561	1
Srbsko a Černá Hora	513	0
Ostatní	8464	8
Celkem:	110598	100

(21)

Vybrané skupiny cizinců s povoleným trvalým pobytem v ČR k 31.12.2005 - grafické znázornění

□ Vietnam	■ Slovensko
□ Ukrajina	□ Polsko
■ Rusko	■ Německo
■ Bulharsko	□ USA
■ Rumunsko	■ Svazová republika Jugoslávie
■ Chorvatsko	■ Čína
■ Bosna a Hercegovina	■ Kazachstán
■ Rakousko	■ Itálie
■ Velká Británie	□ Bělorusko
□ Arménie	■ Řecko
□ Moldavsko	■ Francie
■ Makedonie	■ Srbsko a Černá Hora
■ Ostatní	

2. Vybrané skupiny cizinců s povoleným trvalým pobytem v ČR k 31.12.2005 – Zlínský kraj

*Tab. 18. Vybrané skupiny cizinců s povoleným
trv.pobytem v ČR k 31.12.2005 – Zlínský kraj*

Skupiny cizinců:	Počet osob:
Afgánistán	1
Albánie	1
Alžírsko	6
Angola	5
Arménie	5
Austrálie	4
Belgie	8
Bělorusko	99
Benin	1
Bosna a Hercegovina	24
Brazílie	1
Bulharsko	54
Čína	4
Egypt	3
Filipíny	1
Francie	15
Gruzie	4
Chile	1
Chorvatsko	44
Indie	2
Indonésie	2
Irák	1
Irán	2
Irsko	1
Itálie	60
Izrael	2
Japonsko	2
Jemen	3
Jihoafrická republika	6
Jordánsko	4
Kanada	14
Kazachstán	18
Kolumbie	1
Kuba	6
Kypr	1
Lisabon	1

Libye	2
Litva	2
Lotyšsko	5
Maďarsko	5
Makedonie	16
Maroko	5
Mexiko	2
Moldavsko	27
Mongolsko	65
Německo	88
Nigérie	1
Nizozemsko	12
Nový Zéland	2
osoba bez státní příslušnosti	2
Pákistán	2
Palestina	1
Peru	5
Polsko	279
Rakousko	33
Rumunsko	102
Rusko	131
Řecko	18
Senegal	1
Slovensko	1236
Slovinsko	4
Spojené království	30
Spojené státy	69
Srbsko a Černá Hora	1
Srí Lanka	1
Svazová republika Jugoslávie	42
Sýrie	7
Španělsko	1
Švédsko	2
Švýcarsko	7
Tunisko	4
Turecko	4
Ukrajina	302
Uzbekistán	2
Venezuela	2
Vietnam	365
neuvedený nebo neznámý stát	1
Celkový součet:	3293

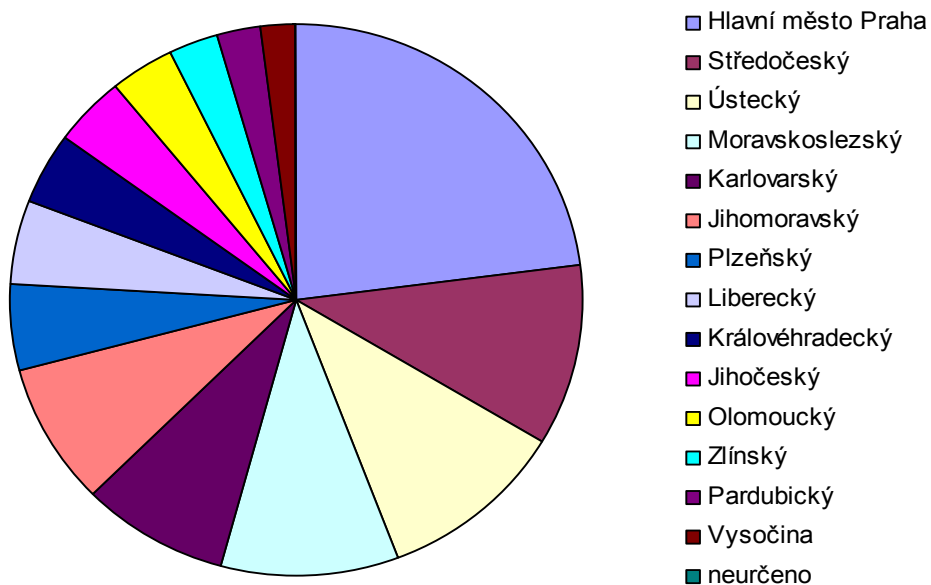
3. Cizinci s povoleným trvalým pobytem v ČR podle krajů

Tab.19. Cizinci s povoleným trvalým pobytem v ČR podle krajů a její grafické znázornění

Kraj:	Počet cizinců:	Vyjádřeno v %:
Hlavní město Praha	25414	23
Středočeský	11827	11
Ústecký	11728	11
Moravskoslezský	10786	10
Karlovarský	9343	8
Jihomoravský	9229	8
Plzeňský	5576	5
Liberecký	5415	5
Královéhradecký	4697	4
Jihočeský	4526	4
Olomoucký	3961	4
Zlínský	3293	3
Pardubický	2695	2
Vysočina	2053	2
neurčeno	55	0
Celkem:	110598	100

(23)

Cizinci s povoleným trvalým pobytem v ČR podle krajů - grafické znázornění

4. Obyvatelstvo podle národnosti 2001

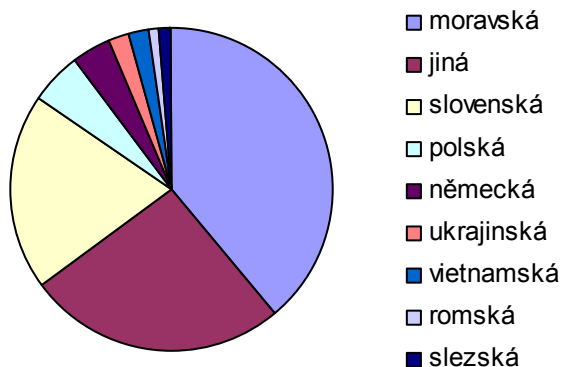
Tab. 20. Obyvatelstvo podle národnosti a její grafické znázornění

Národnost:	Počet sob:	Vyjádřeno v %:
česká	9 249 777	90,42 %
moravská	380 474	3,72 %
jiná	253 347	2,48 %
slovenská	193 190	1,89 %
polská	51 968	0,51 %
německá	39 106	0,38 %
ukrajinská	22 112	0,22 %
vietnamská	17 462	0,17 %
romská	11 746	0,11 %
slezská	10 878	0,11 %
Celkem:	10 230 060	100 %

(1)

Podle údajů ze sčítání lidu v roce 2001 se v České republice přihlásilo více než 90 % občanů k české národnosti, dalšími zastoupenými národnostmi byla národnost moravská (3,7 %), slovenská (1,9 %), polská (0,5 %), německá (0,4 %), ukrajinská (0,2 %) a vietnamská (0,3%). Nejméně zastoupeny byly národnost romská (0,1 %) a slezská (0,1 %). (1)

**Obyvatelstvo podle národnosti
rok 2001
- grafické znázornění**

PŘÍLOHA P II: VZOR DOTAZNÍKU

Vážení respondenti,

Tento dotazník je součástí průzkumu k bakalářské práci na téma: „Novodobá migrace – cizinci v České republice“. Je stěžejním podkladem pro daný průzkum. Vyplněním dotazníku bych si ráda ověřila Vaše znalosti z uvedené problematiky, ale také jaké zaujímáte názory, postoje a stanoviska na cizince - migranty přicházející do České republiky - **VYJMA ROMŮ A ROMSKÉ POPULACE** (poněvadž toto je tak obsáhlé a složité téma, který by mohlo být samostatným námětem bakalářské práce). Dotazník je anonymní, nemusíte jej podepisovat. Při hodnocení buďte objektivní, odpovídejte pravdivě.

Dotazník je sestaven ze 13ti otázek. U otázek č. 2 až 7 a 10 až 13 označte křížkem pouze jednu z možných odpovědí, tu, která je vám nejbližší. U zbývajících otázek odpovězte volnou formou, pokud možno stručně a výstižně, čitelně.

Děkuji Vám za ochotu a spolupráci.

Rašticová Zuzana

I. Uved'te prosím Váš věk:.....let

II. Jsem*

Žena

Muž

* správný údaj zakroužkujte

1. Pokuste se stručně a výstižně definovat pojmy:

a) migrace osob:

b) cizinec:

c) multikulturní společnost:

2. Domníváte se, že většina cizinců – migrantů vstupuje na území České republiky spíše legálně nebo spíše nelegálně ? (to je např. vstup osob přes státní hranici s padělaným cestovní dokladem nebo ukrytím se v dopravním prostředku, vstup na území mimo státní hranici)

- spíše legálně
- spíše nelegálně

3. Z jakého důvodu si myslíte, že lidé nejčastěji opouštějí svou vlast:

- studium
- ekonomické důvody
- sjednocení rodiny
- vyhnout se pronásledování (ať už z náboženských nebo politických důvodů)
- jiných _____ důvodů, _____ uveďte _____ ja-
kých: _____

4. Dokázali byste uvést, jaká legislativa upravuje pobyt cizinců - migrantů na území ČR, práva a postavení národnostních menšin, jejich ochranu apod. ?

- tuto problematiku žádná legislativa neupravuje
 - nevím
 - ano, uvedenou problematikou se zabývá např.:
-
-
-

5. Myslíte si, že cizinci přicházející do České republiky mohou být zdrojem nových nákaz a nemocí?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

6. Souhlasíte s tvrzením, že cizinci - migranti připravují našince o práci?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

7. Se kterou skupinou cizinců - migrantů se ve vašem okolí setkáváte nejčastěji ?

8. Vyberte si jednu skupinu cizinců žijících v České republice a vlastnosti, kterých si u této skupiny ceníte; kterými by mohli být nejen vám, ale i ostatním lidem příkladem:

skupina cizinců: _____

vlastnosti, které nejvíce oceňuji:

9. Vyberte si jednu skupinu cizinců žijících v České republice a vlastnosti, které jsou u této skupiny dle Vašeho názoru odsouzeníhodné, nepřijatelné:

skupina cizinců: _____

vlastnosti, které nejvíce odsuzují:

10. Existenci odlišných zvyků, tradic a hodnot, které se vztahují k národnostním menšinám a cizincům u nás považujete za:

- velmi pozitivní
- spíše pozitivní
- spíše negativní
- velice negativní
- nedokážu posoudit

11. Mohou být cizinci, zdržující se na území ČR legálně za účelem zaměstnání či podnikání, pro společnost přínosem?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

12. Necháváte se při hodnocení cizinců, vytváření si vlastních postojů, stanovisek, vztahů, názorů apod. ovlivňovat předsudky ?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

13. Myslíte si, že se naší vládě daří vytvářet podmínky pro plnohodnotné začlenění imigrantů do společnosti (zejména v oblasti vzdělávání, kvalifikace, zaměstnávání, bydlení, sociálního zabezpečení, zachování svojí kultury a tradic apod.) ?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím